

SINDIKALNI POROČEVALEC

PRILOGA DELAVSKE ENOTNOSTI

8. 3. 1980 — Št. 2

Delovanje in organiziranost zveze sindikatov v krajevni skupnosti

V prilogi Delavske enotnosti objavljamo gradivo o delovanju in organiziranosti Zveze sindikatov v krajevni skupnosti.

Gradivo, katerega je na predlog Sveta za delovanje delavcev pri uveljavljanju delegatskega in komunalnega sistema obravnavalo in sprejelo predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije na seji dne 21. 2. 1980 predstavlja podlago za nadaljnje uresničevanje nalog in organiziranost zveze sindikatov v krajevni skupnosti.

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije bo predvidoma v 4. tromesečju leta 1980 ocenil uresničevanje nalog na tem področju in sprejel nove usmeritve za večjo aktivnost delavcev — članov zveze sindikatov v krajevni skupnosti.

Po sklepu predsedstva objavljamo tudi vzorec poslovnika o delovanju koordinacijskega odbora sindikata v krajevni skupnosti.

Stališča in naloge sindikatov pri uveljavljanju samoupravnne delavske kontrole

Aktivnost Zveze sindikatov Slovenije v procesu podružbljanja pomoči ljudem po prestajanju kazni

Delovanje in organiziranost zveze sindikatov v krajevni skupnosti

I. Uvod

Krajevna skupnost je ena izmed temeljnih družbenih celic, v kateri delavci in drugi delovni ljudje kot občani organizirano uresničujejo svoje interese in se prek nje tudi vključujejo v politični sistem socialističnega samoupravljanja in ga razvijajo. Zveza sindikatov kot najširša in najmnogičnejša razredna organizacija delavskega razreda si skupaj z drugimi dejavniki prizadeva, da bi krajevno skupnost uveljavila kot družbenoekonomski odnos delavcev in delovnih ljudi, ki živijo in uresničujejo interese svojega življenja in razvoja v krajevni skupnosti, s TOZD, kjer ustvarjajo vrednost in pridobivajo dohodek in s samoupravnimi interesnimi skupnostmi in organizacijami, v katere se vključujejo oziroma kjer se uresničujejo njihovi interesi. Na tej osnovi si zveza sindikatov prizadeva za razvoj krajevnih skupnosti kot odprtih interesnih skupnosti neposredno povezanih delavcev, delovnih ljudi in občanov.

9. kongres ZSS je v svojih sklepih opredelil cilje in naloge, za katere si morajo delavci — člani zveze sindikatov prizadevati v aktivnostih za razvoj samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v KS. V kongresnih sklepih in v statutu ZSS je tudi opredeljena organiziranost in metode delovanja ZS za dosego opredeljenih ciljev.

Glede na svojo vlogo in naloge v razvijanju samoupravljanja kot celotnega družbenega odnosa si morajo organizacije in organi ZS prizadevati tudi za uresničitev drugih družbenih dokumentov: resolucije skupščine SFRJ o nadaljnjem razvoju KS, dokumentov o svobodni menjavi dela (resolucija, zakoni), opredelitev v programskih dokumentih ZK, SZDL.

Razvijanje krajevnih skupnosti je v programski orientaciji vseh organiziranih socialističnih sil. Zveza sindikatov deluje v KS povezana v okviru SZDL kot skupne frontne organizacije, v katero vnaša interese delavcev in za dosego svojih ciljev v KS ne vzpostavlja posebne sindikalne organizacije.

Usmeritev za sindikalno organiziranost in metode delovanja v odnosu do KS je skladna z ustavo in drugimi programskimi dokumenti naše družbe, ki opredeljujejo KS kot eno od temeljnih

samoupravnih celic naše družbe. Prizadevanja za njihov razvoj so podlaga za razvoj celotne družbe na temeljih političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Zveza sindikatov¹ mora krepiti vlogo delavcev v celotnem političnem sistemu, zato je potrebna aktivnost za vključevanje delavcev v organe KS in občin, s čimer zveza sindikatov prispeva h krepitvi položaja delavcev pri odločanju na teh ravneh.

II. Ugotovitve in ocene o delovanju in organiziranosti zveze sindikatov v krajevnih skupnostih

V Zvezi sindikatov Slovenije izhajamo pri opredeljevanju nadaljnjih akcij iz lastnih ugotovitev in ocen o vključevanju in delovanju zveze sindikatov v krajevne skupnosti in tudi iz ugotovitev in ocen, ki so bile sprejete v organizacijah in organih SZDL. Ob pripravi na konferenco ZSS v maju 1978, ko smo se dogovarjali o uresničevanju vloge zveze sindikatov v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja smo ocenili uresničevanje statutarne dogovora o organiziranosti in delovanju sindikatov in zveze sindikatov v SR Sloveniji iz leta 1974. Že ta »dogovor« je predvideval oblikovanje posebnih koordinacijskih sindikalnih organov v krajevnih skupnostih oziroma delegiranje s strani osnovnih organizacij v krajevne konference SZDL. Ocenili smo, da z uresničevanjem statutarne dogovora nismo uspeli uresničiti obveznosti, ki jih ima zveza sindikatov v odnosu do krajevnih skupnosti in da kljub temu, da so bili marsikje vzpostavljeni formalni delegatski odnosi med osnovnimi organizacijami zveze sindikatov in med krajevnimi konferencami SZDL, ti odnosi dejansko niso zaživel. Ocenili smo, da je vzrok za to zlasti v tem, da je statutarni dogovor poudarjal obveznost organizacijske povezave med temeljnimi organizacijami združenega dela in krajevnimi skupnostmi, ni pa opredeljeval dejansko vsebino družbenoekonomskih odnosov in s tem tudi nalog zveze sindikatov in delavcev v krajevnih skupnostih v zvezi z njihovimi interesi.

Takšne ugotovitve in ocene so tudi pogojevale vsebino izhodišč, ki so bile sprejete na konferenci Zveze sindikatov Slovenije v maju 1978 in s tem tudi vsebino sklepov in statuta, ki sta bila sprejeta na 9. kongresu ZSS oktobra 1978.

V dokumentih te konference in 9. kongresa ZSS smo zato zlasti poudarili, da je krajevna skupnost enakopraven nosilec nadaljnjega socialističnega samoupravnega razvoja in da si bomo zato prizadevali, da bi se samoupravni odnosi v KS razvijali veliko bolj povezano z razvojem samoupravljanja v združenem delu in v celotni družbi. Da bi bila zveza sindikatov organizirano prisotna v krajevni skupnosti je treba vzpostaviti najustreznejše oblike organiziranosti in razviti takšne metode delovanja, ki bodo zagotovile prisotnost in aktivnost delavcev pri reševanju vprašanj v krajevni skupnosti. (To sta le dve opredelitvi iz dokumentov 9. kongresa ZSS).

Po 9. kongresu smo se o vključevanju zveze sindikatov v politično in samoupravno življenje krajevnih skupnosti večkrat akcijsko dogovorili v okviru aktivnosti sindikalnih delavcev SR Slovenije. Te razprave in dogovori so potekali skupaj z razpravami in dogovori o uresničevanju drugih določb statuta ZSS in s tem uresničevanja organiziranosti kot je opredeljena s statutom ZSS. Posebej smo se dogovarjali tudi o delegiranju iz osnovnih organizacij ZS v krajevne konference SZDL, ki so bile znova izvoljene v začetku leta 1979 in o delegiranju iz temeljnih organizacij združenega dela v skupščine krajevnih skupnosti, ki so bile prav tako na novo izvoljene v tem času (ti razgovori in dogovori so potekali v okviru seminarjev in posvetov predsednikov in sekretarjev občinskih in medobčinskih svetov zveze sindikatov v mesecu maju 1978 na Otočcu, v decembru 1978 v Ljubljani, v januarju 1979 na regionalnih seminarjih).

Posebej smo v okviru statutarne komisije RS ZSS obravnavali naloge na tem področju tudi pri usklajevanju statutarne in drugih dokumentov osnovnih organizacij zveze sindikatov in občinskih organizacij zveze sindikatov. Pravila osnovnih organizacij zveze sindikatov morajo vsebovati tudi določbe o nalogah osnovne organizacije v odnosu do krajevnih skupnosti in o organiziranosti in metodah za uresničitev teh nalog (glej: Sindikalni poročevalec št. 5/79).

¹ Glej: E. Kardelj: Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, str. 206 (4. točka, VI. poglavje)

Aktivnost na tem področju smo ponovno opredelili tudi v PRIROČNIKU, ki je bil skupaj s sklepom o pripravi in izvedbi občinskih zborov osnovnih organizacij zveze sindikatov objavljen v Sindikalnem poročevalcu št. 10/79 in v dogovorih, ki smo jih v zvezi s tem sprejemali na regijskih posvetih, ki so bili od 17. do 23. 10. 1979 in na katerih je sindikalni politični aktiv opredelil svoje naloge pri uresničevanju ciljev, ki smo si jih zastavili z občinskimi zbori. Podobno smo ravnali tudi pri pripravljanju statutarnega sklepa občinskih organizacij zveze sindikatov. Tudi ti vsebujejo obveznosti občinskega sveta in njegovih organov do razvijanja aktivnosti delavcev v krajevni skupnosti in tudi precizirajo organizacijske rešitve za uresničevanje sprejetih obveznosti, zlasti organiziranost koordinacijskih odborov sindikata v krajevni skupnosti.

V pripravah na 1. konferenco Zveze sindikatov Slovenije smo ocenili rezultate sindikalne aktivnosti na tem področju v obdobju po 9. kongresu Zveze sindikatov Slovenije. V izhodiščih, ki so bila podlaga za razpravo pred konferenco smo zapisali, da na tem področju še vedno nismo dosegli pomembnejšega napredka. Zato smo v stališčih, ki jih je sprejela 1. konferenca ZSS ponovno poudarili pomen nalog sindikalnih organizacij in prizadevanj za delovanje krajevne skupnosti in tudi še enkrat jasno opredelili naloge in odgovornost osnovnih in občinskih organizacij zveze sindikatov za doseg opredeljenih ciljev.

V času priprav na 1. konferenco Zveze sindikatov Slovenije smo ugotovili, da kljub temu, da so praviloma osnovne organizacije zveze sindikatov delegirale svoje delegate v KK SZDL po svojem sedežu, pa v tistih krajevnih skupnostih, kjer nima sedeža nobena temeljna organizacija združenega dela, skoraj ni povezave med osnovnimi organizacijami in krajevno konferenco SZDL, tudi če je v posameznih TOZD zaposlenih večje število delavcev iz ene krajevne skupnosti.

Ugotovili smo tudi, da še marsikje ni uresničena zahteva o oblikovanju koordinacijskih odborov sindikata v krajevnih skupnostih, kjer obstajajo pogoji in potrebe za njihovo oblikovanje. Pri tem imajo pomembno vlogo občinski sveti ZSS, ki morajo skupaj z osnovnimi organizacijami zveze sindikatov in v dogovoru z občinskimi konferencami SZDL uveljaviti najustreznejše oblike organiziranosti in razvijati take metode delovanja zveze sindikatov v krajevni skupnosti, ki bodo zagotavljale sodelovanje

delavcev pri reševanju vprašanj na območju krajevne skupnosti, kjer delajo in živijo.

To nalogo prepočasi uresničujemo, saj so koordinacijski odbori sindikata oblikovani le v 62 krajevnih skupnostih v SR Sloveniji². Občinski sveti so analizirali stanje in sprejeli v zvezi s tem usmeritve ob občinskih zbora. Dosežene rezultate bo treba ponovno oceniti in po potrebi sprejeti konkretne sklepe za ustanovitev teh posebnih sindikalnih teles, ki bodo delavce spodbujala k uresničevanju njihovih interesov v krajevnih skupnostih.

Poudarjamo, da prizadevanja zveze sindikatov za ustanovitev koordinacijskih odborov sindikata in delegiranje v KK SZDL ni le organizacijsko vprašanje, cilj je takšno delo osnovnih organizacij zveze sindikatov, da bodo njihovi člani bolj povezani in aktivni v organih krajevne skupnosti in v krajevni organizaciji socialistične zveze delovnega ljudstva.

Ocenili smo, da v Zvezi sindikatov Slovenije še nismo v celoti uresnili kongresnih sklepov in da tudi nismo dosegli tiste organiziranosti oziroma metod delovanja, ki jih zahteva Statut ZSS in da smo z akcijo marsikje še vedno na začetku. Sočasno pa smo ugotovili, da je zveza sindikatov v nekaterih krajevnih skupnostih že uspela doseči to, kar zahtevajo kongresni sklepi oziroma statut, seveda ne v katerikoli krajevni skupnosti, temveč v nekaterih specifičnih tipih krajevnih skupnosti. To velja zlasti za krajevne skupnosti, katerih prebivalci oziroma občani tudi delajo v temeljnih organizacijah združenega dela z območja te krajevne skupnosti in za krajevne skupnosti, ki sodelujejo z organizacijami združenega dela na podlagi usklajenih programov in interesov občanov v krajevnih skupnostih oziroma delavcev v TOZD. V teh primerih tvorijo organizacije združenega dela in krajevne skupnosti celoto, ki se odraža v uresničevanju samoupravljanja v združenem delu in v samoupravnih odnosih v krajevnih skupnostih. V teh krajevnih skupnostih se vrši povezovanje in usklajevanje potreb in interesov delavcev in občanov po poti dogovarjanja in sporazumevanja ter planiranja in združevanja dela in sredstev. Ta povezanost in celovitost se kaže v delovanju družbenopolitičnih organizacij — zlasti SZDL, družbenih organizacij in društev ter v oblikah uresničevanja samoupravljanja v krajevnih skupnostih. Takšni

primeri povezovanja KS in OZD seveda niso zgolj posledica uresničevanja sklepov 9. kongresa ZSS, temveč odražajo dosednji razvoj samoupravljanja in družbenoekonomskih odnosov v posamezni krajevni skupnosti, h kateremu so pomemben delež prispevali tudi delavci — organizirani v Zvezi sindikatov Slovenije.

Zveza sindikatov je doslej uspela uresničiti svoje naloge zlasti v tistih krajevnih skupnostih, katere se že danes razvijajo kot družbenoekonomski odnos skladno z ustavo in drugimi družbenimi opredelitvami. V vseh drugih krajevnih skupnostih (te pa so v večini), pa se aktivnost zveze sindikatov in njena konkretna organiziranost ter metode delovanja razvija prepočasi in ni možno pričakovati, da bi lahko takoj uresnili naloge, ki so si jih zastavili na kongresu.

Bistveno drugače je namreč tam, kjer organizacija združenega dela ni prostorsko enoznačna s krajevno skupnostjo, v kateri prebivajo njeni delavci, oziroma tam, kjer delajo v posamezni temeljni organizaciji združenega dela delavci iz več različnih krajevnih skupnosti. Takšne so zlasti krajevne skupnosti v večjih mestih in tiste na območju katerih ima sedež večje število organizacij združenega dela in v katerih delajo delavci iz območja več krajevnih skupnosti. V teh okoljih oziroma krajevnih skupnostih in temeljnih organizacijah združenega dela so tudi prisotni pojavi odtujenosti in pretrganosti med interesi delavcev v organizacijah združenega dela in v krajevnih skupnostih.

Napredek pa se vsepovsod vseeno izraža v načinu konstituiranja krajevne konference SZDL, v delegiranju delavcev iz TOZD v samoupravne organe krajevnih skupnosti, v pristopu in uresničevanju nalog na področju planiranja, v nekaterih pomembnih skupnih akcijah, npr. ljudska obramba in družbena samozaščita, izgradnja komunalnih naprav, volitve članov delegacij in podobno. Ob tem kaže zapisati sklep za našo nadaljnjo aktivnost, da prav takšne naloge omogočajo premagovanje dosedanjih ovir za povezovanje OZD in KS. Zato tudi sklepi 1. konference ZSS o vlogi in nalogah ZS na področju pripravljanja in sprejemanja novih srednjeročnih planov opozarjajo in zahtevajo od delavcev TOZD, da uresničijo tudi naloge, ki jih imajo njihove OZD v zvezi z vsebino planov krajevne skupnosti, v vseh fazah njihovega sprejemanja. To smo sprejeli kot usmeritev za svojo aktivnost v pripravljanju novih srednjeročnih načrtov družbenega razvoja 1981—1986, ki bodo v vsebini, v kakršni bodo sprejeti, podlaga za nadaljnji

² Vir: Sindikalna statistika, stanje 31. 12. 1978.

razvoj družbenoekonomskih odnosov v krajevnih skupnostih. V sklepe 1. konference ZSS smo zapisali, da ti plani ne morejo biti sprejeti, ne da bi se o njih izrekli delavci v OZD.

Razvoj krajevnih skupnosti in posameznih dejavnosti, ki se lahko uresničujejo v okviru krajevnih skupnosti lahko temelji le na ustreznem razvoju temeljnih organizacij združenega dela, seveda vseh temeljnih organizacij združenega dela z območja posamezne krajevnosti, kakor tudi drugih temeljnih organizacij združenega dela, katerih delavci prebivajo na območju krajevnosti.

Analiza razmer in dosežkov v nekaterih krajevnih skupnostih kaže, da v ospredju uresničevanja nalog zveze sindikatov v krajevni skupnosti niso iskanja novih organizacijskih rešitev in metod delovanja zveze sindikatov v krajevni skupnosti, temveč dejansko razvijanje povezovanja na temelju vsebine družbenoekonomskih odnosov in s tem tudi interesov delavcev oziroma občanov. K takšni ugotovitvi, ki pomeni tudi opredelitev za nadaljnjo aktivnost zveze sindikatov, prispeva tudi izredno heterogena struktura krajevnih skupnosti, procesi prestrukturiranja krajevnosti, neskladnost in različnost sedeža OZD in prebivališča delavcev. Analize kažejo, da so v krajevnih skupnostih in TOZD zelo različne in svojstvene razmere, ki terjajo izbiro ustreznih oblik organiziranosti in metod delovanja zveze sindikatov v krajevni skupnosti. Statutarne določbe so le podlaga za iskanje najustrežnejših organizacijskih oblik in metod delovanja, ki pa morajo biti prilagojene vsakokratnim razmeram. Dosedaj pa še nismo spoznali novih izvirnih organizacijskih rešitev in metod delovanja, ki so predvidene v kongresnih dokumentih.

Glede na to, da kongresni sklepi in statut postavljajo osnovne organizacije in občinske svete zveze sindikatov v vlogo sindikalnih organizacij, ki morajo uresničiti obveznosti zveze sindikatov v krajevni skupnosti, moramo ugotoviti, da do sedaj niso v celoti opravile svojih nalog. Ob tem, ko moramo izpostaviti odgovornost sindikalnih organizacij, pa se zavedamo, da lahko osnovne organizacije in občinski sveti zveze sindikatov svoje naloge v krajevnih skupnostih uresničujejo le v tesnem medsebojnem sodelovanju s krajevnimi konferencami SZDL in z občinskimi konferencami SZDL. Sklepamo, da še marsikje, zlasti pa na ravni občinskih organizacij, ni prišlo do akcijskih dogovorov za aktivnost organizacij ZSS in SZDL v zvezi z

nalogami zveze sindikatov v krajevnih skupnostih.

Pri analizi uresničevanja posameznih nalog in organiziranosti v zvezi sindikatov v KS smo ugotovili:¹

1.

Vse osnovne organizacije zveze sindikatov, ki imajo sedež na območju krajevnosti, so praviloma delegirale delegate v KK SZDL. Izjeme so v krajevnih skupnostih z velikim številom osnovnih organizacij zveze sindikatov, v katerih imajo le-te skupne delegate v KK SZDL. Ponekod so delegate v KK SZDL delegirale osnovne organizacije zveze sindikatov po dogovoru v konferenci na ravni delovne organizacije.

Enako so tudi delavci iz TOZD delegirali svoje delegate v skupščine KS:

Ponekod prihaja do zahtev, da sprejmemo organizacijsko navodilo o najmanjšem številu članov v OOZS iz katere bi še morali delegirati v KK SZDL.

2.

Predsedstvo KK SZDL bi glede na statut SZDL moralo biti tudi frontno sestavljeno.

V krajevnih skupnostih razmišljajo o tem, kako doseči frontno sestavo in frontni način dela predsedstva KK SZDL. V KS, v katerih je oblikovan koordinacijski odbor sindikata in v KS, v katerih je le ena OOZS, so podani organizacijski pogoji za vključitev predstavnika zveze sindikatov v frontno sestavljeno predsedstvo KK SZDL in to se ponekod že uresničili.

Podobno vprašanje se odpira tudi pri oblikovanju in delovanju sveta krajevnosti kot organa skupščine krajevnosti. Kazalo bi razvijati tudi različne oblike aktivnosti zveze sindikatov v drugih delovnih telesih krajevnosti, v enotah SIS, v delegacijah, odborih, komisijah, sekcijah, svetih in podobno.

¹ Ocene in ugotovitve temeljijo zlasti na ugotovitvah iz razgovorov v krajevnih skupnostih: Žiri, Škofja Loka; Slavko Šlander, Maribor; Komandant Stane, Ljubljana-Siška; Zreče, Slovenske Konjice; Semič, Črnomelj; Prevalje, Ravne na Koroškem; Skupnost KS Novo mesto in na podatkih iz Sindikalne statistike 1979. Svet RS ZSS za delovanje delavcev pri uveljavljanju delegatskega in komunalnega sistema, ki je te razgovore organiziral, je o teh vprašanjih razpravljal in sprejel ocene na seji, dne 5. 10. 1979 in na več sejah svojega koordinacijskega odbora.

Podatki izhajajo tudi iz Sindikalne statistike, stanje 31. 12. 1978.

3.

Osnovne organizacije zveze sindikatov, katerih delavci prebivajo na območjih krajevnih skupnosti izven sedeža TOZD, praviloma niso delegirale svojih delegatov v KK SZDL. Enako velja za delavce TOZD v odnosu do skupščin krajevnih skupnosti. Takšno stanje ugotavljamo zlasti v mestnih KS, kjer je velika dnevna migracija delavcev od prebivališča do delovnega mesta in tudi v industrijskih središčih, kamor se na delo vozi veliko število delavcev iz okoliškega neindustrializiranega območja.

Tu se postavlja vprašanje kriterija števila delavcev kot predpogoja za delegiranje. Glede na to, da morajo zaživeti tudi delegatski odnosi, se postavlja vprašanje možnosti, da delavci TOZD skupaj obravnavajo predloge in vprašanja iz večjega števila krajevnih skupnosti.

Pri iskanju odgovorov je treba upoštevati, da mora osnovna organizacija poznati razmere, v katerih živijo njeni člani, kar je podlaga za njeno aktivnost v posamezni KS.

4.

Potrošniški sveti v KS marsikje niso dovolj zaživel. V KS ugotavljajo, da sicer obstoji interes tako OZD, ki skrbijo za preskrbo prebivalstva, kot tudi občanov, vendar ni konkretnih rezultatov tudi tam, kjer so potrošniški sveti vsaj formalno oblikovani.

Glede na kongresne sklepe bo treba to vprašanje posebej analizirati, poiskati globlje vzroke za zaostajanje akcije na tem področju in na tej podlagi pripraviti konkretno akcijsko usmeritev.

5.

Obstoji povezava med razvitostjo samoupravnih in političnih odnosov v KS in vključevanjem zveze sindikatov in delavcev v politično in samoupravno življenje v KS. V bolj razvitih KS in v KS, kjer so delavci aktivni, je tudi zveza sindikatov bolj prisotna kot v tistih KS, ki se še razvijajo. Sklepamo, da aktivnost zveze sindikatov pomembno prispeva k razvitosti samoupravnih odnosov v krajevnih skupnostih in obratno.

Upoštevati je tudi treba, da sedaj potekajo procesi ustanavljanja novih KS, ki bodo postale resnične temeljne družbenoekonomske samoupravne celice. Ti procesi vsepovsod, zlasti v velikih KS, še niso končani in v njih mora biti zveza sindikatov eden od aktivnih činiteljev. S tem se ustvarjajo tudi nove možnosti za povezovanje OZD v okviru KS.

6.

V 62 KS v SR Sloveniji so že oblikovani koordinacijski odbori sindikata. Ugotovitve kažejo, da so še marsikje ugotovili potrebe in možnosti za oblikovanje koordinacijskih odborov sindikata, vendar še niso sprejeli ukrepov za njihovo konstituiranje.

V zvezi z organiziranjem in načinom dela teh posebnih sindikalnih teles obstoji še precej nejasnosti in nerazumevanja, ki jih bo treba čimprej odpraviti. Vprašanja se postavljajo zlasti glede sestave in sedeža koordinacijskega odbora sindikata, kot tudi glede njegovih nalog.

7.

Enote SIS tako z družbenega kot gospodarskega področja v KS še niso zaživele. OZD, katerih dejavnost je zelo pomembna za življenje krajanov, še niso dale dovolj pobud za oblikovanje teh enot, vsled česar tudi občani še nimajo dovolj možnosti vplivanja na opravljanje dela in storitev teh dejavnosti.

V okviru KS bo treba z dogovori, v katerih bodo aktivno sodelovale tudi sindikalne organizacije, urejati vprašanja drugačne razporeditve delovnega časa v nekaterih družbenih in storitvenih dejavnostih.

8.

Programi skupščin družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti zadevajo tako delavce v TOZD kot tudi občane v KS, vendar delegacije KS in delegacije TOZD z območja KS praviloma med seboj akcijsko ne sodelujejo, in ne prihaja do razprav in usklajevanj stališč krajanov in delavcev iz TOZD. To prihaja do izraza na sejah zborov občinske skupščine in tudi še v večji meri na sejah skupščine SIS pri zadevah, ki zadevajo interese delavcev in krajanov.

9.

Občinski sveti ZSS v občini še niso sprejeli akcijskih dogovorov z osnovnimi organizacijami o nalogah v zvezi z organiziranjem in metodami delovanja ZS v KS. Zaostaja tudi oblikovanje posebnih svetov pri občinskih svetih, ki bi naj poglobljeno obravnavali prav vprašanja KS ter komunalnega in delegatskega sistema.

Takšno stanje zahteva, da občinski sveti čimprej sprejmejo akcijske dogovore za celovito uresničitev kongresnih nalog ZS v odnosu do KS.

10.

Analiza razmer, ki so izredno različne skoraj v vsaki krajevni skupnosti kaže, da bo treba vzpostaviti trdnejšo normativno podlago za uresničevanje ustavne zasnove KS v družbenoekonomskih odnosih in v političnem sistemu. Tu gre zlasti za razmejitve nalog občinskih skupščin in skupščin SIS, ki izhajajo iz vloge in nalog KS; za zagotovitev sistemskih virov za financiranje aktivnosti organov KS (tudi političnih organizacij); za združevanje dela in sredstev za financiranje programov, ki so v skupnem interesu TOZD in KS; za samoprispevke, ki jih bo treba uveljaviti tudi v mestnih KS za zagotavljanje sredstev za določene skupne potrebe. Posebno pozornost bo na tej podlagi treba posvetiti tistemu financiranju gradnje prostorov za storitvene dejavnosti, družbenih centrov, kulturnih domov.

11.

V okviru ocene rezultatov občin zborov in v okviru prizadevanj za uresničevanje stališč 1. konference ZSS bo treba ponovno pregledati tudi določbe v statutih TOZD kot tudi v pravilih osnovnih organizacij in statutarjih sklepov občinskih organizacij ZS. Prevladuje mnenje, da statuti TOZD pomanjkljivo ali pa sploh ne opredeljujejo razmerja TOZD do KS in da jih je potrebno glede tega temeljito dodelati. V nekaterih primerih bi lahko to problematiko razreševali tudi ustrezni samoupravni akti, ki se sprejemajo na ravni delovne organizacije. To mnenje potrjujejo tudi rezultati 1. faze raziskave, ki sedaj poteka v okviru Centra RS ZSS za raziskovanje samoupravljanja o odnosih med KS in OZD. O tej raziskavi smo še posebej poročali.

Ocenjujemo, da statutarni akti občinskih in osnovnih organizacij zveze sindikatov kljub vzorčnim pripomočkom, pripravljenim v statutarni komisiji RS ZSS, še niso povsod konkretno opredelili povezovanja s KK SZDL, oblikovanja koordinacijskega odbora sindikata itn. Tudi v statutih KS in pravilih KK SZDL bo treba pregledati možnosti za dopolnitev in izboljšanje določb, ki urejajo te odnose. To stanje bo treba v letu 1980 ponovno proučiti.

Te nekatere skupne ocene oziroma ugotovitve o uresničevanju statutarjih določb kažejo poprečno stanje na tem področju. Te ocene in ugotovitve je treba analitično in kritično preveriti v vsaki občinski in osnovni organizaciji zveze sindikatov in v vsaki KS in na tej podlagi sprejeti dogovore za nadaljevanje prizadevanj za razvijanje ustavne koncepcije posamezne KS.

III. Usmeritev za razreševanje nekaterih vprašanj organiziranosti in delovanja zveze sindikatov v krajevni skupnosti

Za uresničevanje vloge in nalog zveze sindikatov v krajevni skupnosti je potrebna neposredna aktivnost osnovnih in občinskih organizacij zveze sindikatov, ki morajo samoiniciativno in v dogovoru z organizacijami SZDL začeti konkretno uresničevati kongresne dokumente in na ta način razvijati samoupravno koncepcijo krajevnih skupnosti in vloge delavcev v njih.

Gre za to, da bodo osnovne organizacije zveze sindikatov večkrat dajale na dnevni red obravnavo vprašanj in problemov, ki se tičejo interesov delavcev z območja krajevnih skupnosti oziroma, ki se uresničujejo v skupščinah družbenopolitičnih oziroma samoupravnih interesnih skupnosti na območju, kjer se nahaja TOZD. Gre tudi za to, da bodo osnovne organizacije zveze sindikatov iniciativne do samoupravnih organov in tudi do delegacij TOZD za zbere združenega dela oziroma zbere (uporabnikov) samoupravnih interesnih skupnosti v zvezi z vprašanji, ki se tičejo neposrednih interesov delavcev TOZD.

Osnovne sindikalne organizacije bodo morale postati pobudnik za uporabo in razvoj vseh demokratičnih oblik delovanja SZDL, ki bodo omogočile reševanje aktualnih vprašanj delavcev v sekcijah, svetih, posvetovanjih, tematskih konferencah in pri tem sodelovati z drugimi sindikalnimi organizacijami v krajevni skupnosti in z občinskim svetom zveze sindikatov v svoji občini. Vsebinsko primerno pa bodo morale osnovne organizacije in občinski sveti zbirati tudi oblike svojega organiziranja ter oblike in metode svojega delovanja. Zlasti bodo morale biti usmerjene k nenehnemu izpopolnjevanju načinov za pravočasno ugotavljanje celovitih potreb delovnih ljudi in občanov v združenem delu in v krajevni skupnosti, to je delavcev in občanov na območju krajevnih skupnosti, kjer ima temeljna organizacija združenega dela svoj sedež. Tudi glede tega kaže raziskava Centra RS ZSS, ki smo jo že citirali, da komunikacije med OZD in KS še niso razvite in da se razvijajo le v smeri KS—OZD ne pa tudi obratno. Predpogoj za aktivnost zveze sindikatov v krajevni skupnosti pa je, da bo vsaka osnovna organizacija zveze sindikatov vedela koliko delavcev prebiva v kateri krajevni skupnosti in da bo vedela, kakšne so razmere in interesi njihovih delavcev v teh krajevnih skup-

nostih, enako velja tudi za samoupravne in politične organe KS v odnosu do delavcev iz OZD. Osnovne organizacije zveze sindikatov morajo zahtevati od strokovnih služb v TOZD, da te podatke takoj zberejo in s tem omogočijo uresničevanje nalog osnovne organizacije zveze sindikatov, ki zadevajo potrebe in interese, ki jih delavci uresničujejo v KS.

To je pomembno tudi zaradi delegiranja v organe KS. Praviloma bi morali delegirati le delavce, ki tam prebivajo v KS, za delegate v KK SZDL, v samoupravne organe v krajevni skupnosti in v koordinacijski odbor sindikata v krajevni skupnosti. Le delavci, ki prebivajo na območju krajevnih skupnosti, so lahko dejanski nosilci pretoka interesa in informacij iz enega v drugo okolje (iz TOZD v KS) in s tem tudi nosilci povezav med samoupravnimi organi krajevnih skupnosti in samoupravnimi organi temeljnih organizacij združenega dela, s tem, da se tudi sami angažirajo za uresničevanje svojih interesov in potreb, ki jih imajo kot občani oziroma delavci v OZD.

Pred sprejemom odločitev o delegiranju iz osnovnih organizacij zveze sindikatov v KK SZDL je potrebno, da vsak občinski svet ZSS v dogovoru oziroma skupaj z občinskimi konferencami SZDL uredi podatke za vse KS o številu delavcev, ki prebivajo v posamezni KS, glede na osnovno organizacijo ZS, v kateri so organizirani. To je obvezna podlaga akcijskega programa, katerega je treba sprejeti v vsaki občinski organizaciji zveze sindikatov.

Na tej podlagi je potrebno analizirati ustreznost sestave KK SZDL glede na zastopanost delegatov iz OO ZSS in sprejeti ukrepe za njeno izpopolnitev, da bi se omogočilo delavcem, da se aktivno vključijo v politično in samoupravno življenje KS in sami vplivajo na odločitve, ki se tu sprejemajo.

Praksa v krajevnih skupnostih, ki smo jih spoznali kaže, da ni možno določiti enotnega številčnega kriterija za delegiranje iz OOZS v KK SZDL. Treba je izhajati iz interesov delavcev v TOZD, ki jih uresničujejo v svojih KS in zato delegatske povezave vzpostaviti povsod tam, kjer objektivno obstojajo obojestranski interesi za povezovanje oziroma z vzpostavljanjem teh povezav vzpodbuditi zavest delavcev o potrebnosti delovanja v KS.

Ponekod so se osnovne organizacije, ki se povezujejo v konferenci, v delovni organizaciji dogovorile o skupnem delegiranju v KK in druge organe KS. Do

sedanje delovanje je pokazalo, da je takšna praksa uspešna, ob analizi občinskih zborov bo treba proučiti, če kaže takšne rešitve tudi sprejeti kot širšo usmeritev.

Koordinacijski odbori sindikata v KS niso nova organizacijska stopnja v zvezi sindikatov, temveč le mesto, kjer OO ZS in občinski svet zveze sindikatov med seboj sodelujejo, v zvezi z vsemi tistimi vprašanji, ki se nanašajo na uresničevanje interesov delavcev v KS, v katerih prebivajo.

Koordinacijski odbor sindikata, katerega bistvena naloga je usklajevanje aktivnosti v KS z aktivnostmi v OZD in v zvezi sindikatov, naj bi bil ožje operativno telo (do 10 članov), v katerega osnovne organizacije v dogovoru z občinskim svetom in s KK SZDL določijo delavce, ki so najaktivnejši v samoupravnih in političnih organih KS. Zato praviloma ni nujno, pa tudi organizacijsko ni možno, da bi v koordinacijski odbor sindikata delegirale vse OOZS, ki imajo sedež na območju KS, oziroma katerih delavci prebivajo v tej KS.

Nesprejemljiva je praksa iz nekaterih sredin, ko skušajo predsednike izvršnih odborov OOZS obremeniti še z vlogo člana koordinacijskega odbora sindikata v KS, ob vseh nalogah in odgovornostih, ki jih ima kot predsednik izvršnega odbora osnovne organizacije. V koordinacijske odbore sindikata je treba izvoliti delavce, ki poznajo problematiko KS in ki so že aktivni v teh okvirih, člani koordinacijskih odborov sindikata morajo biti nosilci prenašanja interesov iz KS v TOZD in v ZS in obratno, morajo biti nosilci razprav v OZD, ki se tičejo uresničevanja interesov in potreb, ki jih delavci zadovoljujejo v KS. Glede na naloge koordinacijskih odborov sindikata je treba vanje izvoliti tudi člane, ki so povezani oziroma poznajo delo občinskega sveta ZSS. Ob sprejemanju akcijskih programov morajo občinski sveti predvideti tudi oblikovanje posebnega sveta za uveljavljanje delavcev v KS oziroma predvideti drugo ustrezno metodo za uresničevanje nalog občinske organizacije ZS v krajevnih skupnostih.

Sedež koordinacijskih odborov sindikata bi naj ne bil pri KK SZDL, ker takšna praksa ponekod pogojuje mnenje, da ustvarjamo ob SZDL še paralelno organizacijo, temveč pri eni od večjih OOZS oz. pri občinskem svetu ZSS.

Koordinacijski odbori sindikata morajo imeti tudi svojega predsednika in njegovega namestnika, ki organizira in vodi njegovo delo. Kjer je potrebno naj sprejmejo še posebne poslovniške o svojem delu in delajo na podlagi sindikalnih dokumentov in dokumentov SZDL.

Koordinacijski odbori sindikata, pa ne smejo svoje delovanje formalizirati, sicer bodo tudi tako na zunaj ustvarili vtis, da se v KS ustanavlja še ena politična organizacija z vsemi organi.

Koordinacijski odbor sindikata mora s svojim delovanjem prispevati k usklajevanju stališč osnovnih organizacij zveze sindikatov in k skupnim aktivnostim zveze sindikatov v krajevnih skupnostih.

Naloga koordinacijskih odborov sindikatov je zlasti spodbujanje, organiziranje in vodenje neposrednih skupnih akcij, ki se tičejo tako delavcev v TOZD kot občanov in krajanov v krajevnih skupnostih, kot tudi neposredno spodbujanje stalnega sodelovanja TOZD in krajevnih skupnosti.

Delovno področje koordinacijskega odbora sindikata v krajevni skupnosti je celotna problematika, ki je predmet obravnave oziroma odločanja v KK SZDL in v skupščini KS.

Koordinacijski odbor sindikata mora postati organizacijski in politični člen v ZS, ki bo osnovne organizacije zveze sindikatov in samoupravne organe v OZD mobiliziral za uresničevanje vloge KS in s tem za ustvarjanje pogojev in uresničevanje interesov, ki jih delavci lahko uresničujejo le v KS, v katere se sami vključujejo s svojo aktivnostjo. Zato je koordinacijski odbor sindikata dolžan spodbujati OOZS in delavce samoupravljalce v TOZD za obravnavo programov KS, ki jih morajo obravnavati glede na interese, ki jih v KS zadovoljujejo. Koordinacijski odbor sindikata je tudi faktor uresničevanja programov in posameznih nalog KS in v ta namen mobilizira delavce v združenem delu in sindikalne organizacije.

Za uresničevanje kongresnih dokumentov, za preseganje negativnih ugotovitev ter uresničevanje usmeritev iz tega gradiva je potrebno, da takoj v vseh občinskih svetih zveze sindikatov Slovenije analizirajo stanje in sprejmejo akcijske dogovore za nadaljnje delo.

Pri nastajanju akcijskih dogovorov morajo sodelovati osnovne organizacije ZS in njihove konference. K tem dogovorom je treba pritegniti tudi občinske in krajevne konference SZDL.

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije daje tudi pobudo, da svet, ki je pripravil to gradivo skupaj z ustreznim svetom pri RK SZDL, še enkrat prediskutira usmeritve za nadaljnjo aktivnost in tudi na ta način usmeri aktivnost organizacij SZDL in ZSS.

Priloga I: Povzetek iz sklepov 9. kongresa ZSS in Statuta ZSS, Priloga II: Vzorec poslovnika o delovanju koordinacijskega odbora sindikata v KS.

Vloga, naloge in organiziranost ter metode delovanja zveze sindikatov v krajevni skupnosti

(Povzetek iz sklepov 9. kongresa ZSS in iz statuta ZSS)

Zveza sindikatov si mora prizadevati, da se bo učinkoviteje uveljavljala vloga krajevne skupnosti v celotnem spletu razmerij urejanja skupnih in splošnih zadev in interesov v občini.

V zvezi z razvijanjem družbenoekonomskih odnosov v krajevnih skupnostih se bomo zavzemali, da bo dohodek temeljnih organizacij združenega dela postal temeljna materialna podlaga uresničevanja interesov občanov in razvoja krajevnih skupnosti. Osnovne organizacije zveze sindikatov si morajo prizadevati, da bodo TOZD združevala dohodke v vseh krajevnih skupnostih, v katerih prebivajo njihovi delavci.

Poleg sredstev, združenih v samoupravnih interesnih skupnostih, društvih in v občini, bomo spodbujali tudi prostovoljno delo solidarnost ter samoprišpevke kot pomemben del materialne podlage krajevne skupnosti, zlasti pri izgradnji objektov družbenega standarda.

Z dogovorom o temeljih plana razvoja občine je treba določiti kriterij namenskega združevanja dela in sredstev za zadovoljevanje skupnih potreb in interesov delovnih ljudi in občanov v KS, kakor tudi kriterije za solidarno zadovoljevanje skupnih potreb in interesov delovnih ljudi in občanov v nerazvitih krajevnih skupnostih. Na podlagi tega dogovora naj organizacije združenega dela, delovni ljudje ter občani v KS s samoupravnimi sporazumi določijo medsebojne pravice in obveznosti, kakor tudi način združevanja sredstev in njihovo namensko uporabo.

Z dogovorom o osnovah plana razvoja občine se določi minimum splošnih družbenih potreb v KS v višini sredstev za njihovo zadovoljevanje.

Za splošne družbene potrebe je treba šteti tudi pogoje za delo organov in drugih oblik odločanja v KS ter delovanja delegatskega sistema, kakor tudi za organiziranje in delovanje ljudske obrambe in družbene samozaščite.

Da bi lahko krajevna skupnost zaživelah kot samoupravna interesna skupnost, v kateri ne bo odtujenega odločanja, bomo sindikati aktivno sodelovali v prizadevanjih za čimširše povezovanje

vseh občanov pri uresničevanju njihovih interesov z ustreznimi samoupravnimi organizacijami in skupnostmi ter z družbenimi organizacijami in društvi ter združenji za njihovo čimširše vključevanje v različne oblike delovanja krajevne skupnosti ter njenih organov. Pri tem se bomo zavzemali za razvijanje in izpopolnjevanje delegatskih odnosov in vseh oblik sporazumevanja, dogovarjanja o skupnih interesih delavcev in občanov.

Kot temeljno metodo usklajevanja interesov v krajevnih skupnostih bomo posebej razvijali samoupravno sporazumevanje in dogovarjanje, zato bo naša skrb veljala tudi ustreznemu oblikovanju skupščin, svetov in delegacij ter tudi spodbujanju neposrednega sporazumevanja in dogovarjanja o skupnih interesih in njihovem uresničevanju med občani in njihovimi organizacijami ter med krajevnimi skupnostmi in njihovimi organi, ter krajevno skupnostjo in združenim delom. Gre za razvijanje krajevne skupnosti kot neposrednega družbenega-ekonomskega odnosa ne pa za dogovarjanje dveh nasprotnih subjektov.

Posebno pozornost bomo posvetili zlasti planiranju v krajevnih skupnostih. Zato se bomo zavzemali, da bodo osnova in vsebina planov interesi delavcev in delovnih ljudi v krajevnih skupnostih, da bodo le-ti upoštevani in usklajeni z materialno podlago ter, da bodo ob tem določili tudi prednostne naloge. Zavzemali se bomo, da se bodo plani oblikovali s sporazumevanjem in dogovarjanjem, katerega nosilci morajo biti ustrezni subjekti v krajevnih skupnostih, občinah in organizacijah združenega dela ter samoupravnih interesnih skupnostih, ki so tudi odgovorni zanje. Osnova pa so vsi možni viri ter s samoupravnimi sporazumi na drug način — demokratičen način zagotovljeni viri dohodka. Plani vseh OZD morajo vsebovati tudi vse obveznosti, ki so jih delavci v samoupravnih sporazumih o temeljih planov sprejeli v zvezi z uresničevanjem svojih interesov in potreb.

Z aktivnostmi pri pripravljanju in sprejemanju planov za naslednje plansko obdobje bomo spodbujali delavce v TOZD, da sklepajo samoupravne sporazume o temeljih planov v vseh tistih krajevnih skupnostih, v katerih zadovo-

ljujejo in uresničujejo svoje neposredne in skupne socialne, kulturne in druge življenjske interese oziroma posegajo s svojo dejavnostjo v njihov razvoj.

Ob stalni skrbi za razvoj delegatskih odnosov v krajevnih skupnostih bomo vztrajali, da bo pri odločanju v delegatskih skupščinah družbenopolitičnih skupnosti in v samoupravnih interesnih skupnostih prišel do veljave celoten splet interesov občanov v krajevnih skupnostih. Prizadevali si bomo, da se bodo ti interesi tam tudi ustvarjalno usklajevali med seboj in z interesi drugih samoupravnih organizacij in skupnosti ter s skupnimi in splošnimi družbenimi interesi.

Sindikati bomo s svojim delovanjem v temeljnih organizacijah združenega dela ter z aktivnim vključevanjem v vse oblike izražanja in samoupravnega vsklajevanja interesov v KS vplivali na to, da se tako v neposrednih odnosih med občani, kot je reševanje njihovih vsakodnevnih vprašanj, posebej pa pri opredeljevanju in izvajanju programov reševanja aktualnih vprašanj njihovega življenja in razvoja v krajevnih skupnostih med vsemi občani in delavci temeljnih organizacij združenega dela čimbolj uveljavlja načelo socialistične solidarnosti. Za hitrejše uveljavljanje odločanja krajanov in za njihovo sodelovanje v planiranju si bomo sindikati prizadevali, da bi se v krajevnih skupnostih v skladu z interesi in potrebami oblikovale enote samoupravnih interesnih skupnosti, da bi vsi delovni ljudje in zainteresirani občani vplivali na programske zasnove zazidalnih načrtov ter drugih objektov družbenega standarda, kot so vzgojno-varstvene ustanove, trgovine, šole, družbeni prostori, objekti družbene prehrane, igrišča, komunalni objekti, servisi in podobno.

Osnovne organizacije zveze sindikatov v organizacijah združenega dela katerih dejavnost je neposrednega pomena za življenje krajanov, morajo zagotavljati možnosti za neposreden vpliv krajanov na opravljanje njihovih storitev in za kar najbolj tesno sodelovanje teh organizacij združenega dela z ustreznimi organi v krajevni skupnosti.

Sindikati bodo spodbujali organiziranje potrošnikov ter vztrajali, da se de-

lavec kot proizvajalci proizvodov in storitev in kot potrošniki sporazumevajo o zadevah skupnega pomena, zlasti, pa o izbiri in kakovosti blaga ter storitev, o pogojih in načinu prodaje blaga in opravljanju storitev ter o deležu potrošnikov pri prihodkih trgovine pa tudi o vseh drugih vprašanih skupnega pomena. Skupaj z organizacijami SZDL bomo sodelovali pri opredeljevanju vsebine dela in organiziranju svetov potrošnikov, porabnikov in krepitev drugih oblik organiziranja potrošnikov in si zlasti prizadevali, da se trgovske OZD zato ustrezno organizirajo.

Za uresničevanje tega cilja bomo sodelovali tudi pri sporazumevanju o etičnih normah vedenja in ravnanja trgovine o delovnem času v trgovini in o drugih vprašanih, ki neposredno zadevajo interese delavca kot potrošnika. Predvsem bomo skušali izločiti iz preskrbe različne posrednike in si prizadevati za enotnost jugoslovanskega trga.

Republiški in občinski odbori sindikatov dejavnosti tistih dejavnosti, ki proizvajajo in prodajajo proizvode in storitve za neposredno porabo, bodo še posebej spodbujali samoupravno sporazumevanje in povezovanje delavcev, zaposlenih v teh dejavnostih, s sveti potrošnikov v vseh tistih krajevnih skupnostih, kamor prodajajo svoje proizvode in storitve ter srpepljali uresničevanje teh sporazumov.

Delovni ljudje in občani v krajevnih skupnostih odločajo o uresničevanju svojih skupnih interesov ter o solidarnem zadovoljevanju skupnih potreb na področju urejanja naselja, komunalnih dejavnosti, zdravstvenega varstva, otroškega varstva, socialnega varstva, izobraževanja, kulture, telesne kulture, zaposlovanja, obveščanja, usklajevanja interesov proizvajalcev in potrošnikov, varstva in izboljševanja človekovega okolja, splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite ter samoupravnega reševanja sporov, ki nastanejo v odnosih med njimi. Na teh in drugih področjih življenja in dela rešujejo delovni ljudje in občani vsa tista vprašanja, ki jih je mogoče najsmotrnejše reševati v krajevnih skupnostih.

Pri uresničevanju svojih samoupravnih funkcij se delovni ljudje in občani v krajevni skupnosti s samoupravnim sporazumevanjem in na druge načine povezujejo s temeljnimi organizacijami združenega dela in z drugimi samoupravnimi organizacijami in skupnostmi, da skupaj rešujejo tista vprašanja, v katerih se njihovi interesi povezujejo in vzajemno prepletajo.

Da bi presegli zaprtost temeljnih organizacij združenega dela na eni strani v krajevnih skupnostih, na drugi strani pri uresničevanju interesov delavcev ozi-

roma občanov o vseh teh vprašanih, bo na eni strani potrebna politična aktivnost za premagovanje dosedanje miselnosti, na drugi strani pa tudi napor za ustreznejšo organiziranost družbenopolitičnega življenja v krajevni skupnosti in seveda tudi ustreznejšo organiziranost zveze sindikatov v odnosu do krajevnih skupnosti.

Zveza sindikatov je najbolj neposredno integrativna sila delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, zato se mora takšen njen značaj izražati tudi v krajevni skupnosti, ko povezuje vse delavce z delovnimi ljudmi v socialistični zvezi delovnega ljudstva, v oblikah in organih samoupravljanja v krajevnih skupnostih.

Osnovna organizacija zveze sindikatov mora biti organizirano prisotna v krajevnih skupnostih, zagotavljati mora aktivno vključevanje v zvezi sindikatov organiziranih delavcev v uveljavljanje vseh njihovih interesov v krajevni skupnosti. Osnovne organizacije morajo obravnavati vsa tista vprašanja, ki zadevajo interese delavcev v krajevnih skupnostih in na tej podlagi spodbujati njihovo aktivnost za uresničevanje teh interesov.

V ta namen morajo občinski sveti zveze sindikatov in osnovne organizacije zveze sindikatov vzpostaviti najustreznejše oblike organiziranosti in razvijati take metode delovanja zveze sindikatov v krajevni skupnosti, ki bodo zagotovile organizirano prisotnost in vpliv ter aktivnost delavcev pri reševanju vprašanj na območju krajevnih skupnosti, kjer delajo oziroma živijo.

Osnovne organizacije so dolžne spodbujati vključevanje delavcev v samoupravno življenje v krajevnih skupnostih.

Da bi lahko uresničile to nalogo, se morajo osnovne organizacije zveze sindikatov prek svojih delegatov neposredno vključiti v delovanje krajevnih konferenc socialistične zveze delovnih ljudi in spodbujati neposredno delegiranje delavcev temeljnih organizacij združenega dela v skupščine in druge organe krajevnih skupnosti. Osnovne organizacije morajo tudi stalno skrbeti za razvoj delegatskih odnosov in na ta način v KS prenašati interese svojih članov in interese delavskega razreda kot celote.

V krajevnih skupnostih, kjer so možnosti in potrebe, ustanovijo osnovne organizacije zveze sindikatov poseben koordinacijski odbor sindikata ali drug ustrezen organ zveze sindikatov. Ta odbor je oblika dela osnovnih organizacij zveze sindikatov z območja krajevnih skupnosti in osnovnih organizacij, katerih člani prebivajo v tej krajevni skupnosti, za usklajevanje in reševanje nji-

hovih interesov v krajevni skupnosti ter za spodbujanje tesnejšega sodelovanja med organi krajevnih skupnosti ter temeljnih organizacij združenega dela.

Ta koordinacijski odbor mora zagotavljati, da bodo vprašanja in interese občanov v krajevnih skupnostih obravnavale osnovne organizacije zveze sindikatov, ki se povezujejo v ta odbor. Hkrati mora s svojim delovanjem prispevati k usklajevanju stališč osnovnih organizacij zveze sindikatov in k skupnim aktivnostim v krajevni skupnosti, zagotavljati mora organizirano aktivnost sindikatov pri volitvah delegatov temeljnih organizacij v skupščine krajevnih skupnosti, ter spodbujati neposredno sodelovanje temeljnih organizacij z organi krajevnih skupnosti. Na tej podlagi je koordinacijski odbor pomemben činitelj — organizacijski, ki omogoča uresničevanje vloge in nalog ZS v KS s čemer se tudi združeno delo vključuje v uresničevanje družbenoekonomskih odnosov v krajevni skupnosti.

Organi občinske organizacije zveze sindikatov so dolžni spodbujati, usmerjati in spremljati delo koordinacijskih odborov sindikata v krajevnih skupnostih.

Zveza sindikatov mora delovati tako, da bo še bolj utrdila delovanje socialistične zveze delovnega ljudstva kot fronte organiziranih socialističnih sil pod idejnim vodstvom zveze komunistov na vseh ravneh njene organiziranosti in torej tudi v krajevnih skupnostih.

V organih SZDL bo zveza sindikatov usklajevala svoje delovanje z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami in sodelovala pri skupnih akcijah družbenopolitičnih organizacij oziroma v akcijah posameznih družbenopolitičnih organizacij ter dogovorjene naloge dosledno uresničevala s tem, da bomo sindikati prispevali k utrjevanju idejne enotnosti in akcijske učinkovitosti organiziranih socialističnih sil. Zato bo zveza sindikatov na vseh ravneh svoje organiziranosti in tudi v KS spodbujala vključevanje delavcev v delo socialistične zveze delovnih ljudi.

Zveza sindikatov zagotavlja povezovanje delavcev v združenem delu in delovnih ljudi ter občanov v krajevni skupnosti.

Zveza sindikatov se v krajevni skupnosti zavzema za uresničevanje interesov delavcev v zvezi s tistimi vprašanji, ki jih kot občani rešujejo na območju krajevnih skupnosti.

Osnovne organizacije in občinski sveti zveze sindikatov so odgovorni, da bodo lahko delavci v krajevni skupnosti uveljavljali in uresničevali svoje resnične interese.

PRILOGA II

Vzorec

Na podlagi 55. člena statuta Zveze sindikatov Slovenije sprejema koordinacijski odbor sindikata v krajevni skupnosti

.....tale
(naziv in sedež)

POSLOVNIK

o svojem delovanju

1. člen

Koordinacijski odbor sindikata v krajevni skupnosti je oblika medsebojnega sodelovanja osnovnih organizacij ZS za usklajevanje in reševanje interesov članov ZS, ki prebivajo na območju krajevnih skupnosti, ter za spodbujanje tesnejšega povezovanja med organi KS in TOZD.

V delovanju koordinacijskega odbora sindikata v krajevni skupnosti sodelujeta KK SZDL in občinski svet Zveze sindikatov Slovenije skladno s svojimi dokumenti.

Koordinacijski odbor sindikata v krajevni skupnosti se neposredno povezuje v KK SZDL in njeno predsedstvo skladno s pravili KK SZDL.

2. člen

V koordinacijskem odboru sindikata sodelujejo delegati osnovnih organizacij zveze sindikatov:

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.

Opomba:

1. Napisati nazive in sedeže osnovnih organizacij
2. Osnovne organizacije ZSS v delovni organizaciji se lahko med seboj dogovorijo za skupnega delegata v koordinacijskem odboru sindikata v KS.
3. Odbor naj ne bi imel več kot 11 članov.

3. člen

Koordinacijski odbor sindikata v krajevni skupnosti deluje za povezovanje vseh osnovnih organizacij zveze sindikatov, ki imajo sedež v KS in drugih osnovnih organizacij ZS, katerih člani prebivajo na območju krajevnih skupnosti z delom v KK SZDL.

Koordinacijski odbor sindikata si tudi prizadeva za povezovanje delavcev iz TOZD z delom skupščine KS.

4. člen

Koordinacijski odbor v krajevni skupnosti deluje tako, da omogoča medsebojno usklajevanje aktivnosti krajevnih konference SZDL z aktivnostmi osnovnih organizacij zveze sindikatov, obenem pa zagotavlja medsebojno sodelovanje osnovnih organizacij zveze sindikatov z občinskim svetom zveze sindikatov v zvezi z vsemi tistimi vprašanji, ki zadevajo uresničevanje interesov delavcev v krajevni skupnosti.

5. člen

Odbor za svoje delovanje sprejema le operativni program uresničevanja nalog iz programa dela krajevnih konference SZDL, ki zadevajo interese delavcev — članov osnovnih organizacij zveze sindikatov.

Odbor obravnava predloge, pobude in probleme iz organov krajevnih skupnosti in spodbuja o tem razgovore v osnovnih organizacijah zveze sindikatov in si prizadeva za poenotenje stališč o bistvenih vprašanjih, ki zadevajo interese delavcev v krajevni skupnosti.

6. člen

Odbor zlasti:

1. skrbi za uveljavljanje samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja kot metode in sredstva za urejanje medsebojnih odnosov med KS in delavci v TOZD;
2. skrbi za razvoj dohodkovnih odnosov, družbenega planiranja in svobodne menjave dela med krajevno skupnostjo in temeljnimi organizacijami združenega dela;

3. si prizadeva, da bodo vprašanja in interese občanov v krajevni skupnosti obravnavale osnovne organizacije ZS, katerih člani prebivajo oz. delajo na območju krajevnih skupnosti;
4. vzpodbuja usklajevanja stališč osnovnih organizacij ZS ter uresničevanje aktivnosti zveze sindikatov v KS;
5. organizira aktivnosti osnovnih organizacij zveze sindikatov pri volitvah delegatov temeljnih organizacij združenega dela v skupščini krajevnih skupnosti;
6. spodbuja neposredno sodelovanje temeljnih organizacij združenega dela z organi krajevnih skupnosti;
7. organizira aktivnosti za uresničevanje drugih vprašanj, ki so glede na sprejete samoupravne akte v KS takšne narave, da je potrebno sodelovanje osnovnih organizacij zveze sindikatov.

7. člen

Sedež koordinacijskega odbora sindikata je pri osnovni organizaciji zveze sindikatov

Opomba:

1. Zaradi lažjega dela je najbolje, da je sedež pri osnovni organizaciji ZS iz katere izhaja predsednik odbora.
2. V primeru, da ni možno določiti sedeža pri OO je najbolje, da je ta sedež pri občinskem svetu Zveze sindikatov Slovenije.

8. člen

Člane odbora izvolijo osnovne organizacije zveze sindikatov praviloma izmed članov, ki so izvoljeni v krajevno konferenco SZDL in stanujejo na območju krajevnih skupnosti.

Koordinacijske postopke za izvolitev članov koordinacijskega odbora vodi koordinacijski odbor v sodelovanju s krajevno konferenco SZDL.

Pojasnilo:

Ta postopek velja za naslednje volitve. Kandi-
dacijske postopke za prvo izvolitev članov koordinacijskega odbora — ustanovitev — pa vodi občinski svet zveze sindikatov. V koordinacijski odbor je treba izvoliti delavce, ki poznajo problematiko krajevnih skupnosti in ki so že aktivni v teh okvirih — praviloma ne predsednikov OO ZS, ker imajo le-ti številne druge naloge in odgovornosti.

9. člen

Mandat članov koordinacijskega odbora sindikata traja 2 leti. Člane je mogoče razrešiti zlasti:

- če ne izpolnjuje svojih dolžnosti v odboru,
- če mu preneha članstvo v osnovni organizaciji,
- če sam zahteva razrešitev.

V primeru razrešitve člana izvolijo osnovne organizacije ZS novega člana po postopku, ki velja za redno izvolitev.

10. člen

Odbor izvoli na svoji prvi seji predsednika, ki organizira in vodi delo odbora ter namestnika predsednika, ki mu pomaga pri delu in ga nadomešča v času njegove odsotnosti.

11. člen

Sejo odbora skliče predsednik odbora na lastno pobudo v skladu z operativnim programom uresničevanja nalog odbora oz. programa dela krajevne konference SZDL.

Pobudo za sklic seje lahko da tudi:

- osnovna organizacija ZS,
- krajevna konferenca SZDL,
- skupščina krajevne skupnosti,
- občinski svet zveze sindikatov,
- občinska konferenca SZDL.

12. člen

Poleg članov odbora povabi sklicatelj na sejo tudi predsednika krajevne konference SZDL, po potrebi pa tudi vodstva drugih družbenopolitičnih organizacij v krajevni skupnosti in predsednike osnovnih organizacij zveze sindika-

tov, ter predstavnike občinskega sveta ZSS.

Člani in drugi vabljeni morajo biti obveščeni o seji praviloma vsaj (npr.: 3 dni) pred sejo.

Vabilu za seje je po možnosti treba priložiti tudi ustrezno gradivo.

Navodila:

Glede na to, da se koordinacijski odbor le dogovarja o aktivnostih, menimo, da se seje lahko sklicujejo ustno ali po telefonu in da ni potrebno za vse seje pripravljati posebnih gradiv.

13. člen

Seje odbora vodi predsednik.

Na začetku pregleda odbor izvršitev dogovorov prejšnje seje, potrdi zapisnik in določi dnevni red.

Odbor na seji obravnava tudi poročilo o uresničevanju sklepov in stališč, ki so bili sprejeti v krajevni konferenci SZDL.

Predsedujoči vodi razpravo, jo usmerja ter sklone, ko ugotovi, da se o posameznih vprašanjih lahko sprejemajo dogovori.

Seja odbora se zaključí, ko je izčrpan dnevni red.

14. člen

Seja odbora je sklepčna, če je prisotnih najmanj 1/2 članov.

O poteku seje se piše zapisnik, ki vsebuje:

- čas in kraj seje,
- udeležbo na seji,
- dnevni red seje,
- dogovore in ugotovitve ter zadolžitve sprejete na seji.

Navodilo:

(zapisnik se piše v poseben zvezek, ki ga hrani predsednik na sedežu odbora).

15. člen

Predsednik odbora zlasti:

- sklicuje in vodi seje odbora,
- po sklepu odbora sklicuje posvetovanja s predsedniki osnovnih organizacij zveze sindikatov,
- skrbi za uresničevanje sprejetih dogovor in operativnih programov odbora,
- usklajuje delo odbora v KK SZDL in svetu krajevnih skupnosti ter v občinskem svetu ZSS.

16. člen

Poslovnik stopi v veljavo, ko ga sprejme koordinacijski odbor sindikata, po predhodnih razpravah v osnovnih organizacijah zveze sindikatov in v krajevni konferenci SZDL, ter ob soglasju občinskega sveta Zveze sindikatov Slovenije.

Postopek za uveljavitev sprememb in dopolnitev poslovnika je enak kot za njegov sprejem.

Predsednik koordinacijskega odbora sindikata

Stališča in naloge sindikatov pri uveljavljanju samoupravne delavske kontrole

Na 9. kongresu Zveze sindikatov Slovenije smo sprejeli nalogo, da bomo sindikati zaradi utrjevanja in razvijanja vloge samoupravne delavske kontrole stalno spremljali njeno uveljavljanje in opredeljevali stališča do odprtih vprašanj, ki se pri tem pojavljajo.

Ob obravnavanju samoupravnih odnosov ugotavljamo, da samoupravna delavska kontrola iz različnih vzrokov še ni dovolj zaživelá kot sestavina samoupravljanja v združenem delu kot celoti. Njena uveljavljenost je povezana z razvitostjo samoupravnih odnosov v posamezni sredini, vendar je relativno zastajanje delovanja samoupravne delavske kontrole pogojeno tudi z nerazčiščenimi pogledi in opredelitvami njenih nalog in načina njihovega uresničevanja, kot tudi s pomočjo, ki jo nudijo družbenopolitične organizacije, posebno osnovne organizacije zveze sindikatov.

I. Ugotovitve o delovanju samoupravne delavske kontrole

Izkušnje kažejo, da družbenopolitične organizacije, organi upravljanja in delavci v TOZD čedalje aktivneje uveljavljajo delavsko kontrolo kot del celovitega procesa samoupravljanja, s čimer postaja sestavina samoupravnega odločanja in uresničevanja odločitev o temeljnih vprašanjih gospodarjenja in upravljanja z družbenimi sredstvi.

Ob teh pozitivnih premikih so tudi nekatera odstopanja tako glede oblik kot vsebine delovanja samoupravne delavske kontrole, ki so v glavnem posledica nerazumevanja njene vloge ali pa ustaljene zastarele prakse.

— V temeljnih organizacijah združenega dela je samoupravna delavska kontrola zelo pogosto istovetena z organom samoupravne delavske kontrole, kar kaže na nezadostno razumevanje in razvitost neposrednega samoupravnega delavskega nadzora.

— Naloge organa samoupravne delavske kontrole se v veliki meri podvajajo z delom, ki ga opravljajo samoupravni organi, delavci s posebnimi pooblastili in odgovornostmi in vsi delavci v okviru svojih pravic, obveznosti in odgovornosti.

— Dejavnost delavske kontrole še ni dovolj usmerjena v ugotavljanje izvajanja samoupravnih dogovorjenih odločitev npr. glede planiranja in izvajanja planov, ugotavljanje vzrokov in odgovornosti za nedoseganje dogovorjenih ciljev ter drugih odločitev, ki so bile sprejete v samoupravnih aktih.

— Pomanjkljivo je urejen in izvajen nadzor delavcev TOZD, ko gre za spremljanje in izvajanje odločitev v delegatskih in drugih telesih izven temeljne in delovne organizacije, tako npr. v samoupravnih interesnih skupnostih, družbenopolitičnih skupnostih in drugih organizacijah. Po drugi strani pa se pojavljajo tudi primeri, ko so organi delavske kontrole postavljeni hierarhično, tako da npr. delavska kontrola SOZD nadzoruje delavsko kontrolo delovne in temeljne organizacije.

— Praksa uresničevanja samoupravne delavske kontrole kaže, da so pri urejanju pogojev za njeno delovanje premalo angažirane družbenopolitične organizacije, še posebej sindikat, ki ima na tem področju posebne naloge. Osnovne organizacije sindikata, po izvolitvi članov organov samoupravne delavske kontrole le malokdaj razpravljajo o problematiki in vsebini njihovega dela, velikokrat pa jim tudi ne nudi politične opore pri delu.

— Šibko je usposabljanje delavcev in članov samoupravnih organov in še posebej članov organov samoupravne delavske kontrole, saj je preveč uveljavljanje splošno izobraževanje in ne usposabljanje za opravljanje funkcij samoupravnega delavskega nadzora.

— Posebno vprašanje pri delovanju organa delavske kontrole je način dobivanja informacij, njihov izbor in kvaliteta.

— Analize samoupravnih splošnih aktov OZD kažejo, da kljub doseženim izkušnjam o delu samoupravne delavske kontrole ostaja del tistih norm, ki naj bi zagotavljale učinkovitost, racionalnost, avtoriteto in sploh delovanje te kontrole, zelo posplošenih, neobvezujočih ali pa premalo jasno opredeljenih. Očitno je predpisovanje in neustvarjalno ponavljanje zakonskega besedila. Vloga sindikata kot organizacije, ki naj bi spodbujala razvoj samoupravne delavske kontrole, pa pogosto ni dovolj opredeljena.

— Tako v aktih kot v praksi se še premalo uveljavlja sodelovanje in povezanost organov samoupravne delavske kontrole z organi zunaj OZD; z družbenimi pravobranilci samoupravljanja, sodišči združenega dela, SDK in drugimi organi, ki skrbijo za izvajanje zakonitosti ter za varstvo samoupravljanja in družbene lastnine.

— Poudariti kaže tudi, da je delavski nadzor bolj razvit v OZD materialne proizvodnje kot pa v družbenih dejavnostih ter v delovnih skupnostih skupnih služb tako v OZD kot v SIS, upravi, itd.

II. Izhodišča za nadaljnje razvijanje samoupravnega delavskega nadzora

Veliko naštetih vprašanj iz prakse rešuje republiški zakon o organu samoupravne delavske kontrole, vendar je potrebno tudi za uresničitev zakonskih načel veliko bolj vključiti osnovne in druge organizacije sindikata, katerih naloga je, da omogočijo vse pogoje za razvijanje in uveljavljanje samoupravne delavske kontrole kot sestavnega dela sistema samoupravljanja.

Izhodišče za takšno delovanje je v predpostavki, da so nosilci funkcije samoupravne delavske kontrole vsi delavci v združenem delu v vseh procesih in oblikah odločanja o zadevah, ki se nanašajo na njihov celovit položaj v družbenoekonomski reprodukciji.

1. Ustava in zakon o združenem delu opredeljujeta tudi pravico in dolžnost delavcev, da uresničujejo samoupravno delavsko kontrolo neposredno

Delavci opravljajo to kontrolo neposredno predvsem na zbiorih, v samoupravnih delovnih skupinah in drugih oblikah delegatskega delovanja predvsem s tem:

— da se redno seznanjajo s celotnim poslovanjem OZD in njenim materialnim in finančnim stanjem; s pogoji pridobivanja dohodka, njegovo delitvijo ter uporabo skladno s plani, sporazumi in družbenimi dogovori;

— da so seznanjeni z rezultati, doseženimi z združevanjem sredstev iz minulega dela v vseh oblikah združenega dela in sredstev;

— da so vključeni in seznanjeni s pravicami na splošno ljudsko obrambo in z uresničevanjem družbene samozaščite;

— da so seznanjeni s kazalci gospodarjenja po 140. členu zakona o združenem delu, zlasti pa pri obravnavanju periodičnih in zaključnih računov;

— da so seznanjeni z vsemi sklepi samoupravnih organov;

— da so seznanjeni z drugimi vprašanji, ki so pomembna za upravljanje, odločanje in uveljavljanje samoupravne delavske kontrole;

— da uresničujejo samoupravno delavsko kontrolo tudi takrat, ko sprejemajo in izvajajo dela in naloge, zlasti če so le-te takšne narave, da so ob njihovem izvajanju mogoče kršitve pravic delavcev.

Vse to delovanje mora delavcem omogočiti neposredno uveljavljanje oblik odgovornosti, kot je družbenopolitična (javna kritika, odpoklic, razrešitev) ter materialna in disciplinska. Delavec neposredno uveljavlja samoupravno delavsko kontrolo tudi takrat, ko sam osebno preverja varstvo svojih samoupravnih pravic, preden sproži kakršen koli postopek pred ustreznimi organi v OZD. Pri takšnem neposrednem uresničevanju samoupravne delavske kontrole delavcev so delavski svet in poslovodni organi dolžni omogočiti delavcu neposreden vpogled v dokumente, spise in poročila. V samoupravnih splošnih aktih je treba opredeliti, da poslovodni organ oziroma delavec s posebnimi pooblastili in odgovornostmi stori težjo kršitev svojih samoupravnih funkcij in delovnih obveznosti, če delavcu preprečuje vpogled v dokumente in poslovanje organizacije združenega dela.

V samoupravnih splošnih aktih bo treba opredeliti način obveščanja o poslovanju, zlasti roke, v katerih se sestavljajo periodični obračuni in zaključni računi in sicer v obliki posebnega poročila o delu in poslovanju, o stanju sredstev, pravic in obveznosti in drugih vprašanjih v zvezi z materialnim in finančnim stanjem glede pridobljenega dohodka in njegove delitve ter o poslovanju.

V praksi je treba uveljaviti stališča sindikatov o planiranju, po katerih mo-

rajo biti delavci nosilci planiranja in je to treba omogočiti tudi s primernimi pisnimi obrazložitvami gradiv.

Pravica delavca, da daje mnenja in predloge delavskemu svetu, poslovodnemu organu, organu samoupravne delavske kontrole zahteva od teh organov, da dajejo odgovore oziroma, da delavca obveste o svojem stališču glede posameznega vprašanja. V samoupravnem splošnem aktu OZD je treba opredeliti roke, v katerih so organi dolžni odgovoriti delavcem na postavljena mnenja in način, kako bodo ti organi dajali odgovore na mnenja in predloge. Praviloma bodo v takih primerih organi dajali pismena obvestila neposredno prizadetim delavcem.

Da bi bili delavci seznanjeni z odločitvami, sklepi in stališči, so organi upravljanja in njihovi izvršilni organi ter poslovodni organi in organ samoupravne delavske kontrole dolžni objavljati svoje sklepe, stališča in odločitve. Te odločitve in sklepi ter stališča se lahko npr. objavljajo v glasilu OZD, ipd. Objava pa mora biti dostopna vsakemu delavcu.

Delavec, ki je v organizirani razpravi podal pripombo, predlog ali svoje stališče, ne more biti klican na odgovornost, niti postavljen v neugodnejši položaj od ostalih. V samoupravnih splošnih aktih je zato treba opredeliti, da poslovodni organ ali delavec s posebnimi pooblastili in odgovornostmi, ki krši te pravice delavcev oziroma jih v teh primerih kliče na odgovornost, ali pa jih postavlja v neugodnejši položaj, stori težjo kršitev samoupravne dolžnosti in delovne obveznosti.

V samoupravnem splošnem aktu OZD je treba opredeliti, da delavci neposredno uresničujejo samoupravno delavsko kontrolo tudi tako, da ob obravnavi periodičnih in zaključnih računov poslovodni organi podajo poročilo o tem, katere odločitve organov in delavcev so bile izvršene, oziroma zakaj niso bile.

Če delavci ugotove, da je za izvajanje posamezne njihove odločitve potrebno izvesti posebno kontrolo, lahko sklenejo, da mora to izvajati delavski svet ali poseben organ samoupravne delavske kontrole in o tem v določenih rokih obveščati delavce.

Kontrola izvajanja odločitev zajema tudi odločitve, ki jih sprejemajo organi delovne organizacije, v katere se združujejo TOZD oziroma organi sestavljenih organizacij, v katere je združena njihova delovna organizacija.

V samoupravnem splošnem aktu OZD je treba določiti tudi dolžnosti delegatov in posameznih delov delovnega procesa oziroma iz posameznih samoupravnih delovnih skupin, da o svojem delu in delu organa obveščajo delavce, ki so jih izvolili.

Tudi delavci skupnih služb so dolžni poročati o svojem delu oziroma izvajanju programa dela, ki ga opravljajo za TOZD, delovno ali drugo organizacijo. Način in roke pa je treba opredeliti skladno z roki za pregled izvajanja planov oziroma pregled rezultatov gospodarjenja. Delavci pri svojem uresničevanju neposredne samoupravne delavske kontrole pa lahko zahtevajo od omenjenih organov in služb poročila o njihovem delu tudi v drugačnih rokih, vendar bi za to morali obstajati tehtni razlogi.

2. Uresničevanje samoupravne delavske kontrole po organih upravljanja

Delavci v organizacijah združenega dela uresničujejo samoupravno delavsko kontrolo tudi prek organov upravljanja. To je delavski svet ali drugi njemu po položaju in funkciji ustrezen organ upravljanja. Delavski svet mora izvajati kontrolo izvrševanja odločitev, ki jih je sam sprejel, in odločitev, ki so jih sprejeli delavci na zborih ali na referendumih, izvrševanja ter odločitev izvršilnih organov in poslovodnega organa OZD. Kontrola delavskega sveta temeljne organizacije pa se nanaša na vsa področja združevanja dela in sredstev delavcev TOZD.

Delavski svet opravlja samoupravni delavski nadzor zlasti s tem, da:

— redno ugotavlja izvrševanje sprejetih sklepov in ob sprejemanju vsakega novega sklepa opredeli roke in nosilce;

— kontrolira izvajanje sklepov, ki so jih delavci sprejeli z osebnim izjavljanjem;

— spremlja izvajanje plana in samoupravnih splošnih aktov;

— spremlja odločitve izvršilnih organov;

— ob ugotovitvi neizpolnjevanja ali neskladnosti sklepov predlaga ukrepe za spremembe, dopolnitve aktov oziroma za uveljavitev odgovornosti.

Organi in delavci, ki so jih delavski svet ali delavci zadolžili za izvršitev določenih sklepov in nalog, so dolžni na sejah delavskega sveta poročati o izvrševanju sprejetih odločitev. Če delavski svet med obravnavanjem poročila pod-

vomi v pravilnost in točnost posameznih navedb ali poročila v celoti, lahko zahteva, da organ samoupravne delavske kontrole izvede posebno kontrolo in o rezultatih te naloge obvesti delavce oziroma delavski svet, ali pa se tudi obrne na druge organe družbenega nadzorstva izven OZD.

Enako kot drugi organi, opravlja kontrolo nad izvajanjem nalog in sklepov tudi poslovodni organ, ki je še posebej odgovoren za zakonitost in za izvajanje odločitev, ki so v njegovi pristojnosti.

3. Uresničevanje samoupravne delavske kontrole po posebnem organu samoupravne delavske kontrole

Delavci v OZD imajo pri uresničevanju in zaščiti samoupravnih pravic tudi pravico in dolžnost uresničevati samoupravno delavsko kontrolo po organu samoupravne delavske kontrole. Oblikovanje, položaj in delovanje tega organa podrobneje ureja republiški zakon o organu samoupravne delavske kontrole.

Organ samoupravne delavske kontrole je samostojen pri svojem delu. Delo organa je javno. Samostojnost organa samoupravne delavske kontrole se med drugim izraža tudi v pravici do iniciative, pravici angažiranja strokovnjakov in služb za pripravo ocen, ki so jim po statutu ali sporazumu poverjene, in v tem, da morajo biti zanj dostopni vsi dokumenti o poslovanju temeljne organizacije združenega dela. Organ samoupravne delavske kontrole o svojem delu obvešča delavce na zborih in v drugih oblikah kot tudi samoupravne organe, zlasti pa delavski svet.

Kontrola usklajenosti samoupravnih splošnih aktov OZD s samoupravnimi pravicami in dolžnostmi delavcev zajema zlasti kontrolo, kako se določila teh aktov uresničujejo in spoštujejo.

Kontrola uresničevanja obveznosti samoupravnih organov zajema nadzorstvo nad tem, kako ti organi izvajajo svoje dolžnosti, ki so določene s samoupravnimi splošnimi akti. Še posebej je organ pozoren na izvajanje sprejetih sklepov in na sprotno opravljanje samoupravnega nadzora organa samega. Kontrola uresničevanja dolžnosti posameznih služb zajema spremljanje izvajanja plana oziroma programa dela teh služb.

Pri spremljanju izvajanja sklepov delavcev, organov upravljanja ter izvršilnih in poslovodnih organov in ugotavljanja skladnosti teh sklepov s samoupravnimi pravicami in dolžnostmi in interesi delavcev, organ zlasti nadzira, ali je bil pregled izvajanja sklepov opuščen in ali je sklepe pristojni organ skladno z interesi delavcev.

Pri preverjanju družbene in ekonomske smotrnosti uporabe družbenih sredstev se organ samoupravne delavske kontrole poslužuje predvsem naslednjih podlag:

- ekonomsko smotrnost odločitev organ preverja skladno s kazalci gospodarjenja iz 140. člena zakona o združenem delu in doseženo plansko realizacijo zlasti ob periodičnih in zaključnih računih, za kar pripravi gradivo ustrezna strokovna služba;

- družbeno smotrnost odločitev ugotavlja s soočanjem odločitev z družbenim planom, samoupravnim sporazumom o skupnih osnovah plana in skladno z vsakoletno resolucijo o ekonomski politiki, kar morajo uveljaviti vsi nosilci planiranja.

Pri nadzoru nad izvajanjem načela delitve po delu pri razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke so naloge organov, ugotavljati skladnost prakse z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi ter samoupravnimi splošnimi akti o delitvi čistega dohodka, skladno z doseženimi planskimi rezultati.

Ena pomembnih nalog za delo samoupravne delavske kontrole je tudi preverjanje uresničevanja splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite in opozarjanje v primerih, ko ugotovijo določene pomanjkljivosti na tem področju.

Organ samoupravne delavske kontrole ob ugotavljanju nepravilnosti in pomanjkljivosti ukrepa tako, da:

- obvesti poslovodni organ in organe upravljanja o svojih ugotovitvah, enako tudi osnovno organizacijo sindikata,

- če organi upravljanja ali poslovodni organi ničesar ne ukrenejo, o tem seznani delavce in družbenega pravo-branilca samoupravljanja.

Hkrati tudi zahteva, da organ v določenem času obvesti odbor samoupravne delavske kontrole o podvzetih ukrepih in zahteva, da ti skladno s svojimi pristojnostmi odpravijo ugotovljene pomanjkljivosti.

4. Metode in vsebina delovanja organa samoupravne delavske kontrole

Metode delovanja organa samoupravne delavske kontrole opredeljuje vsebina dela. Predvsem je treba poudariti, da organ samoupravne delavske kontrole ni organ nad samoupravnimi organi in zato ne more odločati. Njegova funkcija je predvsem, da opozarja in zahteva ukrepe za odpravo pomanjkljivosti oziroma nepravilnosti. Iz tega izhaja, da imajo ti organi glede na svoje pristojnosti predvsem naslednje dolžnosti in pristojnosti:

1. opozarjati na pojave iz prakse, ki niso združljivi s sprejetimi načeli in odločitvami delavcev;

2. dajati poročila o ugotovitvah in delu organa in predloge za ureditev ugotovljenih problemov;

3. zahtevati redno obveščanje o izvršenih ukrepih v zvezi z opozorili, ki jih je dal organ, in o tem obveščati vse delavce.

V samoupravnih aktih, še posebej v aktu o delovanju delavske kontrole je treba opredeliti način uveljavljanja pravice organa delavske kontrole glede dostopnosti vseh podatkov, ki so potrebni za njegovo delo. S tem v zvezi je treba opredeliti dolžnost organov in strokovnih služb ter posameznih delavcev, da je vsakdo s področja svojega dela dolžan na zahtevo organa samoupravne delavske kontrole dajati vse potrebne informacije, dokumente in strokovna gradiva, tudi tista, če je to potrebno, ki se nanašajo na poslovno tajnost, saj jo je organ delavske kontrole dolžan varovati.

Organ samoupravne delavske kontrole si mora prizadevati, da odkrije materialno resnico, to pa zahteva presojo vseh dokazov, ki se pojavijo ob razreševanju določenega vprašanja. Ob posebno zapletenih in družbeno pomembnih vprašanjih organ samoupravne delavske kontrole lahko zahteva tudi pomoč zunanjih strokovnjakov, služb, itd. (na primer ob problemu velikih investicij ali neizpolnjevanja plana, stagniranja OZD, ipd.).

Naročanje mnenj zunanjih izvedencev, katerih storitve je treba plačati, opravi organ tako, da delavskemu svetu poroča o ugotovljenih problemih, obrazloži težja vprašanja in dvome, ki so nastali, nato pa delavski svet odloči o načinu proučitve problemov. Seveda tega

vprišanja ni mogoče zamenjati s pravico organa samoupravne delavske kontrole, da takoj obvesti o ugotovljenih nepravilnostih dejavnike zunaj TOZD (kot: družbenega pravobranilca samoupravljanja; družbenopolitične organizacije, službo družbenega knjigovodstva, skupščine občine, tožilstvo, itd.).

Organ samoupravne delavske kontrole deluje na podlagi lastnega programa dela in na pobudo drugih (to je delavcev in organov ter organizacij v TOZD ali pa tudi zunanjih organov in institucij).

Temeljna in nujna podlaga dela organa samoupravne delavske kontrole je program dela, ki ga organ sprejme kot letni plan ali pa kot splošni načrt metod in pristopov s časovnimi roki za izvajanje posameznih nalog. V planu je treba opredeliti temeljna področja delovanja in naloge ter metode za njihovo učinkovito izvajanje. Podlaga letnemu programu dela organa so tudi periodični in zaključni računi in sprejeti letni plan in program temeljne organizacije. Iz teh dokumentov bo namreč organ ugotovil, zlasti ob poznavanju razvojnih smeri gibanja v preteklih letih in ob proučevanju planov razvoja, katerim dejavnostim v temeljni organizaciji je treba posvetiti več pozornosti. Uspešno izvajanje nalog je treba povezati s sprejetjem rokovnika, ki opredeljuje, kdaj se bodo preverjala posamezna vprašanja.

V program dela odbora samoupravne delavske kontrole je potrebno vključiti tudi spremljanje uresničevanja in izvajanja resolucije o politiki izvajanja družbenega plana Slovenije in Jugoslavije za obdobje 1976-80 v letu 1980 ter konkretnih ukrepov, sprejetih v organizaciji združenega dela.

Ocenjevanje ustreznosti razporejanja dohodka v posamezni temeljni organizaciji ali delovni skupnosti naj poteka v sodelovanju s poslovnimi organi, strokovnimi delavci ter s predstavniki samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij na podlagi Dogovora o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v letu 1980, v katerem so tudi dane podlage in usmeritve na temelju katerih bodo sprejemali svoja stališča tudi odbori samoupravne delavske kontrole.

Organ samoupravne delavske kontrole sprejema odločitve na sejah, dejavnost samo pa organizira kot kolektivno delo in sicer tako, da se delo in odgovornost porazdeli na vse člane organa. Organ samoupravne delavske kontrole lahko vabi na sejo tudi druge de-

lavce, ki lahko pojasnijo določena vprašanja.

Organ delavske kontrole je dolžan obravnavati vse pobude in predloge ne glede na to, ali izhajajo iz TOZD ali od zunaj, ter o svojih sklepih, ugotovitvah in predlogih vedno obvestiti tudi tistega, ki se je nanj obrnil.

Delavski svet in drugi organ, na katerega se nanaša predlog organa delavske kontrole, je dolžan razpravljati o vsakem predlogu organa samoupravne delavske kontrole in odpraviti nepravilnosti oziroma obvestiti organ samoupravne delavske kontrole o ugotovljenem stanju, sprejetih ukrepih, ali o stališču o določenem vprašanju. Če predlog organa samoupravne delavske kontrole ni sprejet oziroma ničesar ne ukrene za odpravo ugotovljenih nepravilnosti ter zaradi tega pride do nesoglasja med delavskim svetom in organom samoupravne delavske kontrole, o spornem vprašanju lahko razpravljajo in odločajo delavci. Organ samoupravne delavske kontrole ima pravico predlagati skupščini družbenopolitične skupnosti, da zadrži oziroma odpravi izvršitev sklepa ali drugega akta oziroma ukrepov, s katerimi se kršijo samoupravne pravice delavcev ali družbeno lastnina, če delavski svet na podlagi opozorila organa ni spremenil takšne odločitve akta ali ukrepa. Organ samoupravne delavske kontrole je tudi predlagatelj postopka pred sodiščem združenega dela.

5. Razmerje organa samoupravne delavske kontrole do drugih organov in služb

Organ samoupravne delavske kontrole mora poleg povezave z vsemi delavci, ki so ga izvolili, biti delovno povezan z vsemi drugimi organi v TOZD. V prvi vrsti sodeluje z delavskim svetom in disciplinsko komisijo v TOZD, ki sta prav tako neposredno izvoljena organa.

Sodelovanje mora potekati v obeh smereh. Vsi organi poročajo o svojem delu organu samoupravne delavske kontrole, ta pa jih obvešča o svojih ugotovitvah in jim daje predloge oziroma pripombe. Vsak obravnava predloge in pripombe in odgovarja drugemu, če se ta nanj obrne.

Organ samoupravne delavske kontrole je povezan tudi s strokovnimi službami, od katerih dobiva zanj pomembne podatke.

Individualni poslovodni organ temeljne organizacije je odgovoren za hitre in učinkovite ukrepe v okviru danih pooblastil. Organ samoupravne delavske kontrole bo zato pogosto opravil hitre intervencije najprej prek individualnega poslovnega organa TOZD, da bi tako preprečil morebitno nadaljevanje škodljivega pojava oziroma prakse. O svojih ukrepih bo nato individualni poslovodni organ poročal organu samoupravne delavske kontrole, pa tudi organom upravljanja.

Organ samoupravne delavske kontrole nikakor ne prevzema funkcije notranje kontrole, to je finančne ali tehnične. To nalogo opravljajo strokovne službe, ki delujejo skladno z dogovorjenimi pristojnostmi in niso samoupravni delavski kontroli podrejene ali nadrejene. Samoupravna delavska kontrola se lahko poslužuje ugotovitev teh služb, jih analizira in daje predloge, v kolikor te službe same ne bi reagirale na ugotovljene pojave. Vsekakor pa je treba zagotoviti tesno sodelovanje med organom samoupravne delavske kontrole in notranjo strokovno kontrolo.

Uspešnost uveljavljanja in izvajanja samoupravne delavske kontrole v OZD je odvisna tudi od delovanja in sodelovanja zunanjih organov (skupščinskih organov, službe družbenega knjigovodstva, družbenega pravobranilca samoupravljanja, inšpekcij, sodišč združenega dela, arbitraž, ipd.), družbenega nadzorstva z organi samoupravne delavske kontrole v OZD. Samoupravna delavska kontrola in družbena kontrola se dopolnjujeta in druga drugi omogočata uspešnejše delo.

III. Vloga in naloge sindikatov pri uresničevanju samoupravne delavske kontrole

Uveljavljanje samoupravne delavske kontrole bo tudi v bodoče ena temeljnih skrbi in odgovornosti organizacij ZSS, zlasti pa osnovne organizacije. Zato je potrebno, da sindikat v vseh oblikah združevanja dela in sredstev spodbuja delovanje samoupravne delavske kontrole in ga stalno ocenjuje. Ta naloga mora postati sestavni del sedanjega dela OO ZSS pri obravnavi vseh vprašanj upravljanja delavcev z družbenimi sredstvi.

Sindikat mora s svojim delovanjem zagotavljati, da so o problemih, ugotovitvah in delu samoupravne delavske kontrole obveščeni vsi delavci, da bodo lahko vplivali na način (oblike in meto-

de) nadzora. Pri izvajanju delavske kontrole mora dajati sindikat tudi politično podporo, pa tudi pravno pomoč in zaščito prek organov in služb v sindikatih.

Osnovne organizacije zveze sindikatov oziroma njihovi izvršilni organi bodo sprožili pobude na odpoklic članov organa samoupravne delavske kontrole, ki ne bi ravnali v skladu s sprejetimi načeli in določili o izvajanju samoupravne delavske kontrole. Predvsem pa bodo pomagali organom samoupravne delavske kontrole, da bodo svojo funkcijo opravljali čimbolj učinkovito. Te naloge bodo, na ravni delovne organizacije izvajale zlasti konference OO ZSS, na ravni sestavljenih organizacij pa koordinacijski odbori sindikatov.

Med svoje trajne naloge sprejema sindikat tudi usposabljanje delavcev za izvajanje funkcije samoupravne delavske kontrole, kar mora postati sestavni del rednega usposabljanja za samoupravljanje. Izmenjavo izkušenj, dopolnjevanje načel, izboljševanje metod dela ter odpravo pomanjkljivosti v delu in v samoupravnih splošnih aktih o samoupravnih delavski kontroli, bomo še posebej uveljavljali prek klubov samoupravljalcev kot obliko in metodo dela Zveze sindikatov Slovenije.

Sindikati bomo še nadalje pojasnjevali samoupravno bistvo delavske kontrole, še posebej pa bomo poudarjali njeno preventivno funkcijo, se pravi, pravočasno odkrivanje negativnih pojavov in predvsem opozarjanje na vzroke teh pojavov. Svoje delovanje moramo organizirati tako, da se bodo uveljavile predvsem vse oblike neposredne samoupravne delavske kontrole, kar bo

prispevalo tudi k temu, da se bo uveljavila prava vloga organa samoupravne delavske kontrole. Sindikati bomo ustvarjali pogoje, ki bodo omogočali, da bo vsak delavec neposredno sodeloval v nadzoru, zakar je treba zlasti zagotoviti javnost dela vseh samoupravnih in drugih organov.

Zavzemali se bomo za uresničevanje ustavne pravice delavcev, da so redno in pravočasno obveščeni o poslovanju organizacije združenega dela, njenih materialnih in finančnih razmerah, o oblikovanju in delitvi dohodka in porabi sredstev ter o vseh drugih vprašanjih. Naš cilj bo tudi, da se ves sistem kazalcev poslovanja organizacij združenega dela prilagodi potrebam delavcev, kar bo krepilo neposreden nadzor in večjo odgovornost za delo.

Posebno skrb bomo posvetili ustanavljanju organov samoupravne delavske kontrole tudi v vseh delovnih skupnostih, saj je v teh sredinah samoupravna delavska kontrola še najmanj uveljavljena. Večjo pozornost delovanju delavske kontrole pa je nujno posvetiti v vseh organih, kjer se združujejo sredstva in se odloča o njihovi porabi za različne namene.

Zagotavljali bomo, da bodo v organe samoupravne delavske kontrole izvoljeni le tisti delavci, ki s svojim delom in samoupravno aktivnostjo uživajo ugled in zaupanje okolja, v katerem delajo.

Sindikati bomo na vseh ravneh svoje organiziranosti vsaj enkrat letno in v okviru obravnav uresničevanja zakona o združenem delu in položaja delavcev v

združenem delu razpravljali tudi o izkušnjah pri uresničevanju samoupravne delavske kontrole.

Skrb sindikatov bo, da se bodo odnosi in povezave med institucijami tako imenovane zunanje kontrole in samoupravne delavske kontrole še bolj razvili in utrdili. Prizadevali si bomo, da bodo različne oblike izvajanja teh odnosov dobile svojo opredelitev tudi v samoupravnih splošnih aktih organizacij združenega dela, kot tudi v dokumentih omenjenih družbenih institucij, zlasti pa organov družbenopolitičnih skupnosti. Pri tem bo treba posebej opredeliti oblike sodelovanja in koordinacije dela ter nudenja podpore samoupravnim delavski kontroli v organizacijah združenega dela.

Naš cilj bo, da bodo razne oblike iniciative samoupravne delavske kontrole navzven (to je do službe družbenega knjigovodstva, inšpekcij, tožilstva, ipd.) vnaprej opredeljene v samoupravnih splošnih aktih OZD, saj morajo organi samoupravne delavske kontrole v organizacijah združenega dela vnaprej (in ne šele potem) vedeti, kakšne ukrepe ali zahteve lahko naslavljaajo na zunanje organe. Neposredno obračanje navzven bi morala biti pravica organov do kontrole v vseh primerih, ko notranji organi vključno z delavskim svetom ne bi izvršili predlaganih ukrepov in postopkov.

Ljubljana, 27. 2. 1980

Republiški svet Zveze
sindikatov Slovenije

Aktivnost Zveze sindikatov Slovenije v procesu podružbljanja pomoči ljudem po prestajanju kazni

Svet RS ZSS za zdravstveno varstvo in socialno politiko je 16. januarja 1980 obravnaval problematiko podružbljanja pomoči osebam po prestani kazni s posebnim poudarkom na njihovem vključevanju v neposredno življenjsko in delovno okolje. Pri tem je izhajal iz predpostavke, da skrbi za obsojence ne gre prepuščati zgolj kazensko-popoljševalnim zavodom in službam ter posameznikom, ki se poklicno ukvarjajo s preventivo in družbeno pomočjo po prestani kazni, saj morajo ta vprašanja v naši samoupravni družbi postati zadeva celotne družbene stvarnosti. Zato je

poleg aktivnosti drugih dejavnikov izredno pomembna tudi konkretna aktivnost zveze sindikatov. Zaradi tega je svet RS ZSS za zdravstveno varstvo in socialno politiko predlagal predsedstvu RS ZSS, da sprejme naslednje ugotovitve in priporočila, ki jih je predsedstvo sprejelo na seji 23. januarja 1980.

UGOTOVITVE

1.

Problematika pomoči ljudem, ki so zaradi različnih razlogov prišli v nasprotje s splošno priznanimi družbenimi

normami in njihovo uspešno vključevanje v življenje in delo naše samoupravne družbe, je izrazito kompleksna. Te osebe potrebujejo celovito pomoč različnih dejavnikov (penalni zavodi, specializirane strokovne institucije, OZD, KS, posamezne SIS in družbenopolitični dejavniki).

Dosedanja praksa kaže, da je spričo pomanjkljiv preventivne aktivnosti družbenih dejavnikov, zlasti pa premajhna koordinacija le-teh, med drugimi tudi pogojevala večji obseg pojavnasocialnega vedenja in povratništva. V

letu 1976 je v vseh naših zavodih prestajalo zaporno kazen 8.910 oseb. Od tega je bilo le 1.221 (39,3 %) prvič kaznovanih, 585 (19 %) osebam je bila zaporna kazen izrečena drugič, 535 (17,4 %) je bila kazen izrečena tretjič in 24 % ali 739 je bilo večkrat na povratku.

Od omenjenih 8.910 oseb, ki so v letu 1976 prestajale zaporno kazen, se jih je vrnilo v domače okolje kar 7.184, kar pomeni 80,6 % vse populacije. Torej bi morali naši zavodi vedeti za 7.184 ljudi, ali potrebujejo pomoč pri odpustu in kakšna naj bo ta pomoč.

2.

Podatki kažejo, da se marsikatera oseba, ki pride iz zapora, šele tedaj sreča z resnično težkimi in zanjo pogosto nerešljivimi težavami. Največ problemov se kaže pri iskanju zaposlitve. Čakalna doba na zaposlitev je v poprečju 6 mesecev. Razlogi za njihovo počasno vključevanje v združeno delo so predvsem: odklanjanje te kategorije prosilcev za zaposlitev s strani OZD, njihova pomanjkljiva izobrazba, slabe delovne navade in nezadostna motiviranost za delo. Zato se te osebe velikokrat težje vključujejo v delovni proces kakor tudi v samoupravno oziroma družbenopolitično življenje.

Kljub številnim OOS, pri katerih obstaja visoka stopnja pripravljenosti in zavzetosti za reševanje omenjene problematike, pa je vse preveč tistih, ki so pri pripravi okolja in nudenju ustrezne postpenalne pomoči premalo aktivne, ali pa se s tovrstnimi problemi sploh ne ukvarjajo.

3.

Tudi delavska kontrola večkrat ne opravlja preventivne vloge s tem, da bi opozarjala na manjše kršenje dogovorjenih norm obnašanja. Premalo pristni medsebojni odnosi, odtujenost in nerazumevanje za probleme in težave posameznikov so lahko potencialna žarišča nastajanja asocialnih vedenj.

Če delavska kontrola pravočasno zaznava tudi manjša odstopanja od dogovorjenih norm, pomeni, da deluje preventivno.

4.

Na splošno velja ugotovitev, da v sindikatih doslej nismo posvečali dovolj potrebne pozornosti temu problemu. Izjeme so le nekateri občinski sveti, ki v posebnih primerih podeljujejo denarno pomoč posameznim osebam, če je bilo zadnje mesto njihove zaposlitve na območju njihove občine, kar pa ne moremo šteti kot ukrep za čim hitrejšo socializacijo teh ljudi.

Svet RS ZSS za zdravstveno varstvo in socialno politiko je za uspešnejše in bolj humano reševanje omenjene problematike predlagal tudi naslednja

PRIPOROČILA

1.

Osnovne organizacije zveze sindikatov naj v sodelovanju s samoupravno delavsko kontrolo in kadrovske službe dajejo pobude za naslednje aktivnosti:

— Pravočasno opozarjanje tudi v primerih majhnih in navidezno nepomembnih oblik asocialnega vedenja ljudi, da se pravočasno prepreči kaznivo dejanje.

— Zagotovijo, da so v temeljnih organizacijah združenega dela ustvarjeni vsi pogoji za hitrejšo reševanje problemov zaposlovanja teh oseb in njihovega čim hitrejšega vključevanja v delovni proces.

— Tudi delovno okolje oziroma delavce v delovni enoti je treba s pravilnim načinom informiranja pripraviti, da bo vključevanje teh ljudi v delovni proces potekalo v zdravih delovnih in medsebojnih odnosih. Pozitiven odnos do človeka, njegovo postopno vključevanje v samoupravno in družbenopolitično aktivnost, vključevanje v kulturno življenje, ustrezna dela in naloge ter zagotavljanje minimalnih življenjskih standardov bodo vsekakor vplivali na uspešnost resocializacije teh oseb po prestani kazni in na zmanjšanje možnosti za povratništvo. Zato naj kadrovske oziroma socialne službe v sodelovanju z osnovnimi organizacijami sindikata v svoje programe dela vključijo tudi ustrezne naloge za delo z osebami, ki se po prestani

kazni vračajo v OZD ali se na novo zaposlujejo.

— Osnovne organizacije zveze sindikatov naj pri reševanju življenjskih problemov obsojenca oziroma njegove družine aktivno sodelujejo z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami in samoupravnimi organi v krajevni skupnosti.

— Kadrovska služba v OZD naj občasno navezuje stike s penalnimi zavodi, da skupaj poiščejo najustreznejšo pot za vključevanje teh delavcev v delovno okolje. Pri tem naj se seznani s celovito problematiko osebnosti in se skupaj z drugimi dejavniki vključi v program resocializacije.

2.

Občinski sveti Zveze sindikatov Slovenije naj v skladu s sprejetimi ugotovitvami in priporočili na seji predsedstva RK SZDL 30. oktobra 1979 v svoje letne programe dela vključijo tudi problematiko s področja podružbljanja prestajanja kazni in nudenja pomoči osebam po prestani kazni ter v tem pogledu aktivno sodelujejo v ustreznih družbenih svetih, ki naj bi se ustanovili v smislu stališč predsedstva RK SZDL ter z drugimi samoupravnimi in družbenopolitičnimi dejavniki v občini.

Kot poznavalci problematike zaposlovanja v združenem delu v občini bi lahko z aktivnim sodelovanjem v družbenih svetih in v svetih kazenskih prevzgojnih zavodov prispevali k temu, da bi zavodi v prevzgojnem procesu te ljudi med prestajanjem kazni usposobili za take poklice, ki jih združeno delo potrebuje. To bi pomenilo tudi zmanjševanje problemov pri njihovem zaposlovanju in vključevanju v delo.

3.

RS ZSS bo v okviru problematike zaposlovanja obravnaval tudi problematiko podružbljanja prestajanja kazni, resocializacije in pomoči osebam po prestani kazni. Pri tem bo spremljal izvajanje sprejetih priporočil.

RS ZSS bo skupaj z drugimi družbenopolitičnimi dejavniki usklajeval lastno aktivnost, ki naj bi potekala na vseh ravneh sindikalne organiziranosti.